

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՍՏՆ. «ԶԻՆՏՈՒԳՐՈՒՆ ԵՒ ԱՐԵՎԷԼԵԱՆ ԴՈՒԹԱՅԻ ՄԵՋ ՌԵՃԱՄԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ ՀԱՎԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆ ԳԿԱՅՈՒՄ»

Կիրակի, 4 Մարտ 2018-ին, Սուրիոյ նախագահ Պաշար ալ Ասատ հանդիպում մը ունեցաւ Իրանի արտաքին գործոց նախարարի քաղաքական խորհրդատու Յիւսէյն Ճապիրի Անսարիի եւ անոր ընկերակցող պատուիրակուի հետ, որմէ ետք գաւազան լրատուամիջոցներու ներկայացուցիչներուն հետ ունեցած հարցազրոյցին ընթացքին հաստատեց. «Մարդասիրական լուրջ ունենցող արեւմուտքին ներկայացուցած մտահոգութիւնները խաբկանք են, որովհետեւ Միջագային Դաշինքը կը շարունակէ հրդիւրեւանութիւնը Սուրիոյ բնակչութիւնը, միւս կողմէ պաշտպանելով իր հովանաւորած «Ճապիյաթ ալ Նուրա», ՏԱՂԵԾ եւ գաւազան անուններով հանդէս եկող զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումները, որոնց ներկայութիւնը այսուհետեւ համոզիչ է արեւմտեան հանրային կարծիքին համար»:



Պատասխանելով թղթակիցներու այն հարցումին, թէ հակառակ 6 օրերէ ի վեր յայտարարուած զինադադարին, նկատելի էին որոշ խախտումներ, եւ տակաւին ոչ մէկ քաղաքային յաջողած է դուրս գալ Արեւելեան Դուրթայէն: Ասատ ըսաւ. «Այնքան ատեն որ արեւելեան Դուրթայի մէջ գտնուող բնակչութեան մեծամասնութիւնը կ'ուզէ դուրս գալ զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներուն տիրապետութենէն դէպի Սուրիոյ պետութեան հակակրօնին տակ գտնուող տարածքներ, պէտք է զինադադարը գործնականացման փուլ մտնել եւ պահպանել»:

Ասատ աւելցուց. «Զինադադարին եւ ռազմական գործողութիւններուն միջեւ հակասութիւն չկայ: Դուրթայի մէջ սուրիական բանակին յառաջխաղացքը տեղի ունեցաւ զինադադարի շրջագիծէն ներս, հետեւաբար երբ նախապէս կը խօսէի զինադադարի գործադրութեան ու անոր դրական կողմերուն մասին, կ'ակնարկէի բնակչութեան մարդկային իրաւունքներու վերահաստատման, միաժամանակ նպատակադրուած ձեւով զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներու թիրախաւորման»:

Նախագահը ընդօժեց. «Արեւելեան Դուրթայի մէջ ռազմական գործողութիւնը պէտք է շարունակուի քաղաքայիններուն պետութեան վերահրակողութեան տակ գտնուող շրջաններ դուրս գալու առիթ ընծայման զուգահեռ»:

Վերջապէս անդադարուեալով ԱՖրիկի իրավիճակին, Ասատ ըսաւ. «ԱՖրիկի ուղղութեամբ շարունակուող թրջական յարձակումները կ'ապացուցեն Սուրիոյ դէմ Թուրքիոյ թշնամական քաղաքականութիւնը ու անգամ մը եւս կը փաստեն, որ Թուրքիոյ քաղաքականութեան եւ վարչակազմին կարելի չէ վստահիլ»:

ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ 4-ՐԴ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՒ

Հայաստանի Հանրապետութեան խորհրդարանը, քննարկելէ ետք Ազգային ժողովի 337 եւ 334 խմբակցութիւններու 65 պատգամաւորներու կողմէ առաջարկուած Հայաստանի նախագահի թեկնածու Արմէն Սարգսեանի ընտրութիւնը, 90 կողմ, 10 դէմ քուէով, Արմէն Սարգսեանը ընտրեց Հայաստանի Հանրապետութեան 4-րդ նախագահ:



Քննարկումին ընթացքին 334 խմբակցութեան ղեկավար Վահրամ Պաղտասարեան ներկայացուց թեկնածուն՝ ըսելով, որ այսօր պատմական օր է, Հայաստանի խորհրդարանը առաջին անգամ ըլլալով պէտք է ընտրէ Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահը: «Ես հպարտ եմ, որ կը ներկայացընեմ 337 եւ 334 միասնական թեկնածու Արմէն Սարգսեանը», ըսաւ ան: Պաղտասարեան յիշեցուց, որ Հայաստանի գործող նախագահ Սերժ Սարգսեան 19 Յունուարին Արմէն Սարգսեանին առաջարկած է համաձայնութիւն տալ 334-ի կողմէ Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահի թեկնածու առաջարկութեան: Առաջարկին հետեւած է 337-ի դրական արձագանգը: «Մէկ ամիս շարունակ հանդիպումներ ունենալով տարբեր քաղաքական ուժերու, Արցախի Հանրապետութեան քաղաքական ներկայացուցիչներու, սփիւռքահայերու, Հայաստանի գիտական բնագաւառի մասնագէտներու,

ԵՐԿԻՐԸ ՅԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԵԼՈՒ ՄԵԿԱՆՐԿԱՅԻՆ ԼԱՒ ՎԻՃԱԿ ՈՐԻՆ

Ուրբաթ, 2 Մարտ 2018-ին, Հանրային հեռուստաընկերութեան «օրակարգից դուրս» հաղորդաշարի հիւրն էր ՀՀԴ Բիւրոյի ներկայացուցիչ Հրանդ Մարգարեան:

Ստորեւ՝ հարցազրոյցի արտագրութիւնը.

Երրորդ հանրապետութեան չորրորդ նախագահի ընտրութեան, հայթոքական չեղարկուած արձանագրութիւնների, իշխանութեան ներսում առկայ խնդիրների եւ երկրում սպասուող փոփոխութիւնների մասին ենք այսօր զրուցելու:

Օրակարգից դուրս իմ հիւրը ՀՀԴ Բիւրոյի ներակայացուցիչ Հրանդ Մարգարեանն է:

Հ. 1-Քարէ Զեզ, պարոն Մարգարեան. ուրախ եմ Ձեզ կրկին այս տաղաւարում տեսնելու: Պարոն Մարգարեան, վերջին երկու օրուայ ընթացքում երկու կարեւոր իրադարձութիւն տեղի ունեցաւ մեր հասարակական-քաղաքական կեանքում՝ հայ-թուրքական արձանագրութիւնները չեղարկուեցին, այլեւս իրաւական ուժ չունեն եւ առաջին անգամ երրորդ հանրապետութեան պատմութեան մէջ նախագահին ընտրեց երկրի խորհրդարանը: Ո՞ր հարցից սկսենք:

Հրանդ Մարգարեան. Կարծում եմ, ամենակարեւորն այն է, որ սահմանադրութիւնն ամբողջականութեամբ գործնական փուլ մտաւ: Կարծում եմ, սա է կարեւորը, որի հետ են կապուած մեր բոլոր յոյսերը, որ Հայաստանը գարգացման մի ուղի դուրս կը գայ, որ մենք կը կարողանանք իսկապէս մեր երկրում եղած հարցերը, խնդիրները թօթափել եւ առաջ գնալ: Բայց անվտանգութեան առումով արձանագրութիւնները չեղեալ յայտարարելն էլ կարեւոր էր: Հոգեբանական, բարոյական առումով, չորրորդ նախագահի ընտրութիւնը նոյնպէս կարեւոր էր:



Հ. 2-Պարոն Մարգարեան, երկուանից հասարակական ցանցերում, Ձեր կուսակիցների շրջանում, տօնական տրամադրութիւն է, միմեանց շնորհաւորում են: Դուք կարծում եք, որ արձանագրութիւնների չեղարկումը Դաշնակցութեան յաղթանակն է:

Հ. Մ. Այդ արձանագրութիւնները պատճառ են դարձել, որ մեր սրտից շատ արին գնա, շատ մտահոգուենք, ընդվզենք: Բայց համարում եմ, որ բոլորիս յաղթանակն է, մեր երկրի յաղթանակն է: Վերջի վերջոյ, բոլորս հասանք այն եզրակացութեան, որ պէտք էր այդ արձանագրութիւնները չեղեալ յայտարարել: Զճմ ուզում անել որդի համեստ լինել՝ մէկ անգամ եւս ապացուցուեց, որ Դաշնակցութիւնը ճիշդ էր մտածում, եւ ճիշդ խնդիր էր դրել սեղանին: Դրա համար այսօր ես շատ ուրախ եմ: Ուրախ եմ նաեւ այն բանի համար, որ այս շատ կարեւոր հարցին մենք կարողացանք այնպիսի ընթացք տալ, որ մեր երկիրը ցնցումների չ'ենթարկուի: Կարողացանք այնպիսի ընթացք տալ, որ մեզ հասցրեց արդիւնքի ու բոլորս միասին նուաճենք ինքնասարբազրման այս հանգրուանը:

Հ. 3-Այդուհանդերձ, եկեք մի բան յստակացնենք: Արձանագրութիւնները, ամեն դէպքում, չեղարկուեցին, ոչ թէ որովհետեւ հակասում էին ներագազային շահին, այլ չեղարկուեցին, որովհետեւ Թուրքիան պատրաստ չէր: Եւ պաշտօնական մեկնաբանութիւնն էլ այդպիսին էր: Երեկ անվտանգութեան խորհրդի նիստում նախագահ Սերժ Սարգսեան յայտարարեց, որ երբ գնում էինք այս քայլին, գիտէինք՝ երկու ելք է լինելու՝ դրական եւ բացասական: Եւ ըստ մեր կանխատեսումների, երկուսի դէպքում էլ շահելու ենք: Եթէ այս արձանագրութիւնները կեանքի կոչուէին երկու ժողովուրդների համար էլ օգտակար կը լինէր, եթէ կեանքի կոչուէին, միջազգային հանրութիւնը եւս մէկ անգամ կը տեսնէր, որ Թուրքիան պատրաստ չէ:

Հ. Մ. Անտեղի վիճաբանութիւնը ոչ մէկիս պէտք չէ: Այդ վիճաբանութիւնը ժամանակավրէպ է: Բայց որպէսզի ամեն ինչ ճիշդ լինի, մէկ անգամ գնահատենք ու գնանք առաջ: Սահմանադրական դատարանը, որը ո՛չ Դաշնակցութիւնն է, ոչ էլ իշխանութիւնը, այլ մեր երկրի իրաւական իշխանութիւնը, ամենաիշտաբարձր որոշումը կ'ապացրեց: Սահմանադրական դատարանի որոշումն ասում էր՝ այս արձանագրութիւնից ընդունելի են մեզ համար միայն երկու կէտ. Սահմանի բացում, եւ դիւանագիտական յարաբերութեան հաստատում: Սա մի փաստ: Երկրորդ փաստը՝ ինքը՝ նախագահը, ասում է, որ եթէ պէտք է նորից ստորագրուի որեւէ պայմանագիր, այն

Խմբագրական

Ո՛Վ, ԻՆՉ ԿՈՐԱՆՑՈՒՑ ԶԱՅԱՍՏԱՆ-ԹՈՒՐԵՔԻԱ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԶԵՂԵԱԼ ԶՈՉԱԿՈՒՄՈՎ

1 Մարտին, 33 Նախագահ Սերժ Սարգսյանի 10 Յոկտեմբեր 2009-ին Ցիւրիխի մէջ գերապետութիւններու ներկայացուցիչներուն ներկայութեան ստորագրուած Հայաստան-Թուրքիա արձանագրութիւնները չեղեալ հռչակեց:

Հայաստանի Նախագահը Նախորդ տարուան Սեպտեմբերին ՄԱԿ-ի գլխաւոր վեհաժողովին յայնտած էր ստորագրութիւններու ընթացակարգը դադրեցնելու Երեւանի մտադրութիւնը, նկատի ունենալով Թուրքիոյ կողմէ այս ուղղութեամբ դրական տեղաշարժի բացակայութիւնը, իսկ 17 Փետրուարին Միւնիխի Ապահովութեան վեհաժողովին հաստատած էր, որ «*Հայ-թրքական արձանագրութիւններու բանակցութիւնը կատարուած էր՝ մեկնելով օրուան պայմաններէն: Եթէ Թուրքիան կ'ուզէ սպասել այլ պայմաններու, եւ ապա վաւերացնել արձանագրութիւնները, չարաչար կը սխալի: Նոր պայմաններու լոյսին տակ բանակցութիւններ կարելի է սկսիլ նոր փաստաթուղթի շուրջ*», ապա յայտնած էր, որ այս տարուան գարունը կը թելակոխենք առանց բանակցութիւններու:

Նախագահ Սարգսյանի այս յայտարարութիւնները յստակ կը դարձնէին արդէն, որ Երեւանը ճնշումի ենթարկելով զիջումներ ակնկալելու Թուրքիոյ քաղաքականութիւնը դրացի երկիրներու յարաբերութիւններու կարգաւորումին չի ծառայեր: Միւս կողմէ, Երեւան, դրականօրէն գնահատելով քաղաքական վերջին զարգացումներն ու Հայաստանի աշխարհաքաղաքական դիրքը, շրջափակումը յաղթահարելու իր ուրոյն քաղաքականութիւնը կը մշակեր ե՛լ զարգացնելով ԵՏՍ-ի ու Եւրոպական Միութեան հետ իր յարաբերութիւնները, ե՛լ միջազգային օրէնքներու ծիրէն ներս ամէն ջանք ի գործ դնելով Արցախի միջազգային ճանաչումի ապահովման համար: Իսկ վերջերս, Հայաստան Պարսից ծոց-Սեւ ծով փոխադրութեան տարանցիկ միջանցքի ստեղծման շուրջ բանակցութիւն սկսած էր վարել 4 պետութիւններու՝ Վրաստանի, Իրանի, Պուլկարիոյ եւ Յունաստանի հետ՝ ցամաքային եւ ծովային փոխադրումներով դէպի միջազգային շուկաներ բացուելու, այսպիսով յաղթահարել կարենալու Թուրքիոյ պարտադրած շրջափակումը եւ տարածաշրջանին մէջ փոխադրութեան ոլորտի այլընտրանքային տարբերակ հանդիսանալու շարք մը երկիրներու համար:

Արձանագրութիւններու չեղեալ հռչակումը դրական արձագանգ գտաւ Հայաստանի եւ Սփիւռքի մէջ: Արձանագրութիւններուն դէմ ԶՅԴ-ի սկսած ու համաժողովրդային տարողութիւն ստացած «Ոչ» շարժումը իր արդիւնքը տուաւ վերջապէս, միաժամանակ սակայն, ե՛լ 33 պետական պաշտօնական կողմերը, ե՛լ 337 Բիւրոյի ներկայացուցիչը բոլորովին չբացառեցին յառաջիկային Թուրքիոյ հետ բանակցութիւններ սկսելու կարելիութիւնը՝ աշխարհաքաղաքական նոր պայմաններու լոյսին տակ, առանց Նախապայմաններու:

Արձանագրութիւններու ապարդիւն ընթացքը անգամ մը եւս հաստատեց, որ կարելի չէ երկու երկիրներու միջեւ գոյութիւն ունեցող հարցերը անտեսելով յարաբերութիւններ կարգաւորել:

Միջազգային ընտանիքը եւս յատուկ ուշադրութեան չարժանացուց Հայաստան-Թուրքիա արձանագրութիւններուն չեղեալ հռչակումը, որովհետեւ տարածաշրջանին մէջ Թուրքիոյ վարած արտաքին քաղաքականութիւնը վերջերս միջազգային ընտանիքին կողմէ բազմիցս դատապարտուեցաւ ու համոզում գոյացուց այն իրողութեան շուրջ, որ Թուրքիոյ նման ծաւալապաշտական քաղաքականութիւն վարող երկրէ մը դիւանագիտական մօտեցում ակնկալելը անհիմն է այս շրջանին: Սուրիոյ մէջ թրքական ոտնձգութիւնները ակնյայտ են արդէն. տարիներ առաջ բարեկամ երկրի մը՝ Սուրիոյ բացած լայն դռները ահաբեկչական նպատակներով օգտագործող, Աֆրիկի քիւրտերը ջարդի ենթարկող Թուրքիայէն ի՞նչ կարելի է ակնկալել վերջապէս:

Միւս կողմէ, Հայաստան, որպէս տարածաշրջանին մէջ ակախ դերակատար, շատ անելի ազդեցիկ գործօնի կրնայ վերածուիլ՝ վարելով ճկուն քաղաքականութիւն, օգտուելով յատկապէս թրքական ազդեցութեան դէմ գործող դաշինքներէն:

«Գ.»

Սուրիական բանակը կը շարունակէ արեւելեան Ղութայի ահաբեկիչներուն դէմ իր ռազմական գործողութիւնները՝ վերականգնելու շրջանի ապահովութիւնն ու խաղաղութիւնը: ՄԱԿ-ի համաձայն, Չորեքշաբթի, 7 Մարտի առաւօտեան ժամերուն, սուրիական բանակը բուռն կռիւներ մղեց, ապա իր վերահսկողութեան տակ առաւ արեւելեան Ղութայի Հաուլ 2 ալ Աշաարի, Մագարէ ալ Սուհամմէտիէ, ալ Ռէյհան եւ Մասրապա գիւղերը՝ Նահանջի մատնելով «Ճապահաթ ալ Նուսրա»-ի զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումները: Սուրիական բանակի երկրաչափական միաւորները ականագերծեցին ազատագրուած տարածքները: Նշեալ գիւղերուն ազատագրումով, զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներուն միջեւ հաղորդակցութիւնը խզուեցաւ, անոնցմէ շատեր խմբովին փախուստի դիմեցին: Յիշենք, որ արեւելեան Ղութայի կարգ մը շրջաններուն մէջ, «Ճապահաթ ալ Նուսրա»-ի զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումները կը շարունակեն քաղաքայինները պաշարել եւ արգելք կը հանիսանան մարդասիրական օժանդակութիւններու հասանելիութեան, անոնք օրական դրութեամբ կը հրթիռակոծեն Նաեւ Ղութայի յարակից շրջանները: Նախորդ 2 օրերուն ընթացքին, անոնք տասընեակ մը հրթիռներ արձակեցին Դամասկոսի ուղղութեամբ՝ 33 քաղաքացիներու մահուան պատճառ դառնալով:



Չորեքշաբթի, 7 Մարտ 2018-ին, Սուրիոյ Արտաքին Գործոց Նախարարութիւնը հաստատեց, որ Սուրիոյ կառավարութիւնը ՄԱԿ-ի համաձայնագրին եւ միջազգային օրէնքին հիման վրայ, համամիտ գտնուեցաւ 2401 թուակիր որոշումին, կոչ ուղղելով զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներուն հովանաւորող պետութիւններուն, յարգելու յիշեալ որոշումը իր մանրամասնութիւններով:



Սուրիոյ Արտաքին Գործոց Նախարարութիւնը գոյգ նամակներ յղեց ՄԱԿ-ի քարտուղարին եւ Ապահովութեան Խորհուրդի Նախագահին, ուր ըսաւ. «*Սուրիոյ հարցով ՄԱԿ-ի համաձայնագրին եւ միջազգային օրէնքին, միջազգային Նախաձեռնութիւններուն հանդէպ լուրջ վերաբերմունք ցուցաբերելու համար, Սուրիոյ կառավարութիւնը իր համամտութիւնը յայտնեց ՄԱԿ-ի 2401 թուակիր որոշումին, անոր բոլոր մանրամասնութիւններուն: Սուրիա կ'ողջունէ այս որոշումը գործադրութեան դնելու գաղափարը, որուն մէջ կը յարգուի Սուրիոյ ինքնիշխանութիւնը, անկախութիւնը եւ տարածքային ամբողջականութիւնը, համաձայն ՄԱԿ-ի սկզբունքներուն եւ զինադադարի գործադրութեան առնչուող պայմաններուն: Սուրիա կողմնակից է որոշումի գործադրութեան, սակայն զինադադարի գործադրումը չի հակասեր ՏԱՀԵՇ-ի, «Զախտ»-ի, «Ճապահաթ ալ Նուսրա»-ի եւ այլ զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներուն դէմ ռազմական գործողութիւններու ձեռնարկումին, յայտարարուեցաւ ՄԱԿ-ի Անվտանգութեան Խորհուրդին իսկ կողմէ»:*

Նախարարութիւնը եզրափակելով ըսաւ. «*Բոլոր այն ապատեղեկատուութիւնն ու երկակի չափանիշեր ունեցող պետութիւններու քարոզչութիւնը պիտի չյաջողին ժողովուրդին ուշադրութիւնը շեղել իրենց հիմնական խնդիրներէն... զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներուն գորակցող պետութիւնները պէտք է դադրեցնեն իրենց այս վատ արարքը թէ տարածաշրջանին եւ թէ ողջ աշխարհին մէջ»:*

ՈՒՐՃԱՅԻ ԶԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Սիրով Կը Հրապրէ Իր ԱՆՂԱՄՆԵՐՆ ՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒ

ՃԱՆԿԵՐՈՅԹԻ
(ԾԱՂԿԱՋԱՐԴԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Կիրակի, 25 Մարտ 2018-ի
Կէսօրուան ժամը 2:00-էն սկսեալ,
Ա.Մ.Ժ.Տան «ԱՆԻ» ճաշարահէն ներս:

Տոմսերը ապահովելու համար հեռաձայնել 0932 757552 - 0944 843984

Լուրեր Հայաշխարհին

ՀԱՅ-ԹՐԵԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԶԵՂԵԱԼ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ

Երեւան, «Երկիր Մետիա».- Գնդա- շարքի 1 Մարտ 2018-ին, չեղեալ յայ- տարարուեցան հայ-թրքական արձա- նագրութիւնները, որոնց ստորագ- րութիւնը տեղի ունեցած էր 10 Դեկտեմբեր 2009-ին:

Այս գծով, Հայաս- տանի Նախագահական Նստավայրին մէջ տեղի ունեցած Ազգային Անվը- տանագութեան Խորհուր- ղի նիստին արձանագ- րութիւնները չեղարկե- լու մասին յայտարարուե- ցաւ Կառավարութեան Եկաւ



Հայաստանի Նախագահ Սերժ Սարգսեան: Այս մասին «Երկիր Մետիա»-ի հարցումին պատասխա- նելով յայտնեց Նախագահի մամուլ ջարտուղար Վլատիմիր Յակոբեան՝ խոստանալով հետագային այլ ման- րամասնութիւններ ալ ներկայացնել:

Յիշեցնենք, որ 10 Դեկտեմբեր 2009-ին, Ցիւրիխի մէջ ստորագրու- ած արձանագրութիւնները պետք է վաւերացուէին 2 երկիրներու

խորհրդարաններուն կողմէ, փաս- տաթուղթին համաձայն՝ «ողջմիտ ժամկետներուն»:

Թուրքիա, սակայն, տեւաբար

կ'երկարաձգէր վաւերացումի ժամ- կետը, աւելին՝ ան պարբերաբար Նախագայմաններ երեւան կը բե- րէր: Այս իսկ պատճառով, Հայաս- տանի Նախագահը խորհրդարանէն յետո կոչեց արձանագրութիւնները, սակայն մինչեւ 1 Մարտ 2018 Հա- յաստանի ստորագրութիւնը պահ- պանուած էր փաստաթուղթին տակ: Նոյն օրը արձանագրութիւն- ները չեղեալ յայտարարուեցան:

ԵՊԻՄՐԳ ՆԱԿԱՆՏԵԱՆ ԸՆԴՈՒՆԱԾ Է ՄԱԿ-Ի ՆՈՐԱՆՇԱՆԱԿ ՄՇՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ

6 Մարտին Հայաստանի Հան- րապետութեան արտաքին գործոց Նախարար Եղուարդ Նալպանտեան ընդունեց Հայաստանի մօտ ՄԱԿ-ի Նորանշանակ մշտական հա- մակարգող Եւ ՄԱԿ-ի գարգացման ծրագրի մշտական ներկայացուցիչ Շոմայի Շարփը՝ հաւատարմագրու-



ման Նամակներու պատճեններու յանձնումի գործով:

Ողջունելով ինչպէս Եղուարդ Նալպանտեան յայտնեց, որ անդա- մակցութենէն ի վեր Հայաստան աշ- խութօրէն կը մասնակցի ՄԱԿ-ի եւ անոր կառոյցներու աշխատանքնե- րուն եւ նպատակադրած է շարու- նակել դրական օրակարգով ներգը- րաւուածութիւնը ՄԱԿ-ի նպատակ- ներու իրականացումին: Արտաքին Գործոց Նախարարութեան ղեկա- վարը բարձրօրէն գնահատեց Հա- յաստանի կառավարութեան եւ ՄԱԿ-ի հայաստանեան գրասենեա- կի արդիւնաւետ համագործակցու- թիւնը՝ ընդգծելով, որ ՄԱԿ-ի գրա-

սենեակի Նորանշանակ ղեկավարը իր նպատակը կը բերէ Հայաստանի մէջ ՄԱԿ-ի ծրագրերուն արդիւնա- ւետ իրագործումին:

Շնորհակալութիւն յայտնելով ընդունելութեան համար՝ Շոմայի Շարփը ըսաւ, որ ջանք չի խնայեր գա- նազան բնագաւառներու մէջ Հա- յաստանի եւ ՄԱԿ-ի միասնական Նախագիծերու արգասաբեր իրա- կանացումին շարունակականութի- ւնը ապահովելու ուղղութեամբ:

Հանդիպումին անդրադարձ կատարուեցաւ կայուն գարգացման նպատակներուն եւ այդ շրջանակին մէջ երկուստեք գոհունակութեամբ յայտնեցին, որ Հայաստանի մէջ աշ- խութօրէն կ'ընթանայ անոնց իրա- կանացման գործընթացը:

Չրուցակիցները արծարծեցին Դեկտեմբերին Երեւանի մէջ տեղի ու- նեցաւ Ֆրանսախօս Երկիրներու Միջազգային Կազմակերպութեան գագաթնաժողովի Նախագահութեան տակաւ աշխատանքներուն առընչ- ուող հարցեր:

Եղուարդ Նալպանտեան Շոմ- պի Շարփին ներկայացուց դարա- բաղեան հիմնախնդիրի խաղաղ լուծման ուղղութեամբ Հայաստանի եւ ԵԱՀԿ Մինսքի խմբակի համա- Նախագահ երկիրներու կողմէն գոր- ծադրուող ջանքերը:

ԱՐՄԵՆ ՌՈՒՏԱՄԵԱՆ. «ՄԱ ՕՐԻՆԱԿ Է ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲՈՒՐ ԱՅՆ ՌԻՇԵՐՈՒՆ, ՈՐՈՆՔ ԿԸ ՓՈՐՁԷՆ ԽԵԼՔ ՌԻ ԽՐԱՏ ՏԱԼ ԴԱՇՆԱԿՈՒԹԵԱՆ»

Հայաստանի Հանրապետութեան Ազգային Ժողովին, գրոյցի մը ընթացքին, ՀՀԴ խմբակցութեան ղեկավար Արմէն Ռուստամեան անդրադառնալով հայ-թրքական արձանագրութիւններու ստորագրու- ման դէմ ստեղծուած «ոչ» շարժու- մին յայտնեց. «Իսկապէս, հայ ժո- ղովորդի գանձազան հատուածները ոտքի ելան, եւ «ոչ» շարժումը ար- ժեւորուեցաւ»՝ հաստատելով, որ հայ-թրքական արձանագրութիւն- ներու չեղեալ համարումը կը հա- մարուի կարեւորագոյն ձեռքբերում:

«Անիկա օրինակ է քաղաքական բոլոր այն ուժերուն, որոնք կը փոր- ձէին խելք ու խրատ տալ Դաշնակ- ցութեան, թէ ինչպէ՛ս պետք է գոր- ծել, ինչ պետք է ընել: Սա այն դէպ- քերէն մէկն էր, երբ մենք, պահելով մեր «ոչ» շարժումը, խիստ կառու- ցողական ընթացք ունեցանք՝ թոյլ չտալով, որ ան մտնէ ծայրայեղու- թիւններու դաշտ, որուն ուղղութե- ամբ եւս մեզ աջէն ու ձախէն հրահրել կը փորձէին, սակայն մենք կրցանք պահել այդ շարժումին վե- րահսկողութիւնը: Այլ խօսքով՝ շար- ժումը կրցանք տանիլ կառուցողա- կան դաշտ», ըսաւ Ռուստամեան:

Ան ընդգծեց, որ Դաշնակցութեան վարած այս քաղաքականու- թիւնը ուշ, բայց ոչ ուշացած արդիւ- նաւորութեամբ, ինչ որ վերջին ժամա- նակաշրջանի գլխաւոր ձեռքբերու- մը կը համարուի: Ըստ պատգամա- տորին, կարելի է Նաեւ սխալիլ, բայց պետք է այդ սխալը սրբագրելու քա- ջութիւն ունենալ:

«Կը կարծես, որ մենք պետք է կարենանք օգտուիլ այս բոլորէն: Օգտակար եզրայանգումները ակըն- յայտ են, որովհետեւ ակնյայտ դար- ձաւ Թուրքիոյ ճշմարիտ դէմքը: Պարզ դարձաւ, որ այդ երկիրը, մա-



Նաւանդ անոր վարչակազմը, շատ հեռու են քաղաքակիրթ աշխարհի վարչակազմերէն: Սխալ է եկեղծու- րել, թէ ան փոխուած է, նախկին Թուրքիան չէ ու չի շարունակեր Օս- մանեան Թուրքիոյ տխրահռչակ աւանդոյթները: Սա ինքնախաբէու- թիւն կ'ըլլայ պարզապէս», ըսաւ պատգամաւորը:

Ռուստամեան դիտել տուաւ, որ Հայաստան Թուրքիոյ դրացի երկիր է, ու մեր յարաբերութիւնները անհը- րաժեշտ է կարգաւորել վերջապէս: «Եթէ մենք կ'ըսենք, որ այդ յարա- բերութիւնները պետք է միջազգա- յին-քաղաքական արժեհամակար- գին համապատասխան ըլլան, ու- յրեմն, կը կարծես որ շատ պարզ հաստատումներ պետք է նկատի ու- նենալ կարգաւորումի այդ ընթաց- քին մէջ, առաջինը այն է, որ եթէ մենք պիտի հաստատենք դիւանագիտա- կան յարաբերութիւններ, ուրեմն այդ յարաբերութիւններուն միջոցով ձեռ-

նամուխ պիտի ըլլանք երկու երկիր- ներու միջեւ առկա բոլոր հարցերու լուծման: Այդ հարցերը բազմաթիւ են ու պետք է լուծել զանոնք՝ յարա- բերութիւններ հաստատելով», ըսաւ Ռուստամեան:

Դաշնակցական պատգամաւորին խօսքով՝ հարցերը պետք է տե- դափոխուին միջպետական յարա- բերութիւններու դաշտ ու միջազգա- յին փորձին, արժեհամակարգին, գործելակերպին համապատաս- խան ձեւաչափով լուծումի յանգին: Ան ընդգծեց, որ Դաշնակցու-

թիւնը միշտ ալ յարաբերութիւննե- րու հաստատումին կողմ եղած է: «Մենք կ'ըսենք, որ եթէ Հայաստան գոհն է Ցեղասպանութեան, անոր հետեւանքները կորոզն է մինչեւ հի- մա, ու եթէ վճռականապէս չի շեշ- տեր, որ «եթէ չես ճանչնար, ուրեմն՝ ոչ մէկ յարաբերութիւն», ապա սա կ'ըլլայ ամենամեծ գիշումը, գոր Հա- յաստան կրնայ ընել՝ ի շահ յարա- բերութիւններու հաստատումին: Ոչ ոք իրաւունք ունի Հայաստանէն ու հայ ժողովրդէն նման բան պահան- ջելու», եզրակալեց Ռուստամեան:

ԱՐՄԵՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ...

Սկիզբ՝ էջ 1

հասարակութեան հետ՝ 6 Փետրուա- րին, Արմէն Սարգսեան համաձայ- նութիւն յայտնեց ներգրաւուելու այս պատասխանատու գործին մէջ: Արմէն Սարգսեան կեանքի բոլոր փուլերուն հանդէս եկած է իբրեւ իրական յառաջամարտիկ: Մեծ է անոր աւանդը Հայաստանի դիւա- նագիտութեան գործին մէջ», ըսաւ Պաղտասարեան: Ապա խօսք առաւ Արմէն Սարգսեան, որմէ ետք պատ- գամաւորներուն հարց-պատասխա- նի առիթ տրուեցաւ: Արմէն Սարգսե- ան անդրադարձաւ Հայաստանի դիմագրուած գանձազան հարցե- րուն: Ան լուսարձակի տակ առաւ անկախութեան տարիներուն հան- րապետութեան ձեռքբերումները եւ թերութիւնները՝ ընդգծելով, որ այս 26 տարիները յաղթանակներու եւ

անյաջողութիւններու տարիներ եղած են, բայց անոնք Նաեւ մեր մեծ յաղթանակի տարիներն են: «Ար- ցախեան ազատագրումը մեզի վե- րադարձուց մեր ազգային արժա- նապատուութիւնը», յայտնեց Սարգսեան: Ապա անեցուց. «Ունիք արջատութեան, ընկերային անհա- ւասարութեան հարց, որ բոլորիս հարցն է, 26 տարիները բոլորիս տա- րիներն են, ո՛չ միայն՝ Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացինե- րուն, այլեւ Արցախի ժողովուրդին եւ ամբողջ Սփիւռքին: Կը կարծես, որ յաջորդ 26 տարիները մենք պետք է կառուցենք՝ յիշելով եւ չմոռ- նալով այն յաջողութիւններու բա- նալին, որ մենք գտնեց յայտնաբերած ենք, չմոռնալով դասեր քաղել մեր սխալներէն, որպէսզի այլեւս եր- բեք չկրկնենք գանձը», ըսած է Սարգսեան:

Երպիւր...

Սկիզբ՝ էջ 1

այլևս տարբեր պայմաններով պետք է ստորագրուի: Ի՞նչ է դա նշանակում: Ճիշդ է, որ պայմանները փոխուել են, բայց հարցի էությունը չի փոխուել: Եթէ ասում է, որ տարբեր ձևով կը ստորագրուի, նշանակում է, մեր մէջ է ինչ-որ փոփոխութիւն տեղի ունեցել: Այլևս նոյն տեքստով, նոյն ձևով մենք արձանագրութիւն չենք կազմի:

3.4-Պարոն Մարգարեան, եկեք մի բան հասկանանք, յստակացնենք, մեր հանրութեան համար էլ: Ըստ Ղաշնակցութեան՝ Թուրքիայի հետ յարաբերութիւնները պետք է կարգաւորել յանուն հայկական հարցի լուծման, թէ միայն այն դէպքում, երբ հայկական հարցը լուծուած կը լինի:

3.Մ.-Առաջին օրուանից ասել ենք, մենք դեմ չենք սահմանների բացմանը, մենք դեմ չենք դիւանագիտական յարաբերութիւններին: Բայց դեմ ենք, որ բնականոն յարաբերութիւններ ունենալու համար մեր սերունդների իրաւունքից որեւէ բան գիշենք: Եթէ մենք այսօր չենք կարող Յայ Դատի օրակարգը դարձնել օրուայ հարց, ապա դա չի նշանակում, որ պետք է հրաժարուել այդ օրակարգից: Սրանք տարբեր բաներ են: Եթէ ես չեմ կարող այսօր մի խնդիր հետապնդել եւ արդիւնաւորել, դա չի նշանակում, որ պետք է յայտարարեմ դրանից հրաժարուելու մասին: Պետք է ասել, որ այսօր դա իմ օրակարգին մաս չի կազմում: Եւ դա ոչ միայն այդ հարցում: Նման շատ հարցեր կան: Մենք պետք է երկու հարցերի միջեւ տարբերութիւնը հասկանանք: Մենք չենք ասում, որ այն, ինչ հայ ժողովրդի իրաւունքն է, ապագան է, հեռանդկարն է, հենց այսօր, միաժամանակ, հենց այս վայրկեանի պետք է պահանջենք, եւ սկսենք ամբողջ շնչով կռիւ տալ: Ոչ մենք կ'անենք այն, ինչը հնարաւոր է եւ մեզ կարելի է անել այսօր: Չենք հրաժարուի այն բոլոր իրաւունքները, որոնք տերը մեր յաջորդ սերունդներն են: Մենք մաքսիմալիստ չենք, որ ասենք հենց այս պահին պետք է բոլոր ճակատներում կռիւ տանք: Ոչ, դա մեզ ոչ ոք չի պարտաւորեցնում, բայց նաեւ մեզ ոչ ոք չի կարող պարտաւորեցնել, որ յաջորդ սերունդների իրաւունքներից այսօր գիշենք:

3.5-Ոչ ոք ոչինչ չի գիշել եւ հայկական կողմն այսօր ասում է, նոր պայմաններում պետք է բանակցուի նոր փաստաթուղթ: Ինչպիսի՞ն պետք է այն լինի, որ Ղաշնակցութեան համար իտալական լինի:

3.Մ.-Նոր փաստաթուղթը երկու կետ պետք է ունենայ՝ Թուրքիան պարտաւորուում է բացել այն սահմանները, որ փակել է եւ ստեղծում է Յայաստան-Թուրքիա դիւանագիտական փոխարաբերութիւն: Այն, ինչ որ Թուրքիան այսօր անում է, պետք է ճիշդ հասկանանք: Թուրքիան սահմանները փակել է, որովհետեւ մենք Ատրպէյճանի հետ խնդիր ունենք: Թուրքիան պատերազմա-

կան գործողութեան մէջ է մտել Յայաստանի դէմ: Շրջափակումը պատերազմական գործողութիւն է: Անպայման հրասայլերը պետք է գան, փակեն: Այդ պատերազմը Ղարաբաղի պատերազմն է, որի մէջ Թուրքիան կողմ է հանդիսանում: Կողմ է հանդիսանում եւ իր հերթին շրջափակել է Յայաստանը: Նախ դա պետք է վերացնի Թուրքիան, նախ դրանից պետք է հրաժարուի: Այդ սահմանները ինքը պետք է բացի, որովհետեւ մենք չենք փակել, ինքն է փակել: Եւ դիւանագիտական յարաբերութիւններ պետք է ստեղծուեն: Մեր ուզածն այսքանն է: Մնացածը հետագայի հարց է:

3.6-Պարոն Մարգարեան, եթէ շատ անկեղծ լինենք, այսօր հայ-թուրքական յարաբերութիւնների կարգաւորմանը նրա՞նք պատրաստ չեն, թէ՞ մենք:

3.Մ.-Ես կարծում եմ՝ իրենք պատրաստ չեն, որովհետեւ իրենք շահը Ատրպէյճանին պաշտպանելն է:

3.7-Մենք ամբողջութեամբ պատրա՞ստ ենք:

3.Մ.-Մենք չենք գիտակցում, որ նրանք կռուի մէջ են մեզ հետ: Մեզ տկարացնողը՝ սա է: Մեզ տկարացնող հանգամանքն այն է, որ չենք գիտակցում, որ Թուրքիան Ատրպէյճանի հետ Յայաստանի դէմ կռուի մէջ է, այնքանով, որքանով այսօրուայ աշխարհը իրեն թոյլ է տալիս: Եւ որովհետեւ այնքանով, որ աշխարհը իրեն թոյլ է տալիս, դա շրջափակման ձեւով է արտայայտուում: Յաւանաբար, ուրիշ ժամանակներ եթէ լինէին, մենք լրիւ այլ իրավիճակի առաջ կը կանգնէինք: Մենք սա պետք է գիտակցենք: Իսկ Թուրքիան սա գիտակցում է: Թուրքիան ոչ թէ հայ ժողովրդի տրամադրութիւնների պատճառով է, որ այս կեցուածքն է ընդունել, այլ որովհետեւ Ղարաբաղի հարցով նա պաշտպանում է Ատրպէյճանը:

3.8-Յիմա ի վերջոյ ո՞վ է զսպելու, կտորելու թուրքական պարտճակը, ժխտողականութիւնը:

3.Մ.-Մենք՝ մեր ամբողջութեամբ, մեր ստեղծագործական մտքով, մեր աշխատանքով, երկիրն աւելի լաւը դարձնելով, ժողովրդին իշխանութեան շուրջ համախմբելով: Աշխարհի գերութեան էլ, եթէ ուզենան այս տարածքում մի որոշակի իրավիճակ ստեղծել, պետք է այս տարածքի իրականութիւնը հաշուի առնեն: Այս իրականութիւնը պետք է լինի հայկական համախմբուած իրականութիւնը: Այս իրականութիւնը պետք է լինի պետութեան շուրջ համախմբուած ժողովուրդ, որն ապրում է ստեղծագործում է արդարութեան եւ ազատ մրցակցութեան պայմաններում: Մեր անվտանգութեան գլխաւոր երաշխիքը սա է:

3.9-Պարոն Մարգարեան երրորդ հանրապետութեան չորրորդ նախագահին ընտրեց այսօր Ազգային ժողովը: Երէկուանից ոմանք այսօր, այս իրադարձութիւնը պատմական են որակում: Նախ Ձեր գնահա-

տականք:

3.Մ.-Ես էլ եմ ուրախ, ես էլ եմ շնորհաւորում չորրորդ նախագահի ընտրութեան փաստը: Ասեմ, որ այս ամէն ինչի մէջ ես ուրախ եմ, որ նախագահը, գործող նախագահը, թեկնածու ներկայացրեց մէկ անձի, որը կարող է արժեւորել այդ աթոռը: Դա մի առաւելութիւն է, որը պետք է վերագրել Սերժ Սարգսեանին, որովհետեւ, եթէ մարդը չի վարանում ուժեղ մարդ բերելու, կարող մարդ բերելու, նշանակում է, ինքն է, որ քաջ է, ինքն է, որ իմաստուն է, ինքն է, որ ինքնազստահ է: Եւ դա մեր երկրի համար լաւ սկիզբ կը լինի, որ մենք յետագայում էլ ճիշդ մարդկանց բերենք նախագահի աստիճանին: Չբերենք, ներողութիւն արտայայտութեանս համար, խրտուիլակների, չբերենք մարդկանց, որոնք լինեն հետեւորդ, այլ բերենք մարդկանց, որոնք ունենան անձնական նկարագիր, ունենան գիտելիք, ունենան նաեւ ապագայի նկատմամբ տեսլական եւ փորձեն իրենց ունեցածով այս երկրին օգտակար լինել: Յուսով եմ այն յոյսերը, որ կապուած են արդէն նախագահ Արմեն Սարգսեանի հետ, իրականանան, եւ նա յաջողի:

3.10-Դուք պարբերաբար խօսում էք կառավարման նոր համակարգից բխող ներիշխանական յարաբերութիւնների մասին: Գամակարգը փոխեցինք, մէկ տարուց անէլ է Գանրապետականի հետ գուպիցիոն գործընկերներ էք, հասցրել էք այս ընթացքում կռուել, նեղանալ իրարից՝ ինչի մասին մամուլը պարբերաբար գրում է:

3.Մ.-Ճիշդն ասած, չգիտեմ, ճիշդ է մեր դէպքում գործածել այդ բառը՝ նեղանալ: Տարակարծութիւններ ենք ունեցել, վիճել ենք, տարբեր տեսակետներ ենք պաշտպանել, բայց դրանք կռուի, խռովութեան չեն վերածուել: Ասեմ, որ մենք գոհ ենք այս մէկ տարուայ համագործակցութիւնից, բայց ամբողջութեամբ բաւարարուած չենք: Նոր ենք ունեցել Բիւրօ-գմ համատեղ նիստ, որտեղ գնահատել ենք այս մէկ տարուայ համագործակցութիւնը եւ այդտեղ ասել ենք, թէ ինչից ենք գոհ, որ հարցերն ենք գնահատում եւ ինչից ենք դժգոհ:

3.11-Այ դրան ուզում եմ անդրադառնալ:

3.Մ.-Վերջ ի վերջոյ մենք ընկերվարական կուսակցութիւն ենք, մեզի համար սոցիալական արդար ու թիւնը՝ հիմնական օրակարգ է: Սոցիալական արդարութիւնը մեր հանրային օրակարգն է: Դա մեզ համար հիմնական հարց է: Կարծում եմ՝ նոր սահմանադրութեամբ, իսկապէս Յայաստանի տընտեսական կարգը փոխուած է: Եթէ նախկին սահմանադրութեան մէջ ասում էր՝ շուկայական տնտեսական կարգ, ապա այսօր նշում է՝ սոցիալական շուկայական կարգ: Ես նաեւ ուրախ եմ, որ նախագահը անցած շաբաթուայ վերջին, մէկ առիթով, երբ հանդիպել էր տնտեսական պատասխանատուների հետ, խօսեց, ասելով, որ տնտեսա-

կան աճը բաւարար չէ, պետք է լինի նաեւ որակական աճ, ներդրումային աճ, այսինքն՝ այդ աճը պետք է ազդի ժողովրդի լայն շերտերի վրայ: Այդ աճը չպետք է լինի ինչ-որ էլիտայի, ինչ որ անձերի մակարդակով: Սա այն հարցն է, որ մենք արժարժում ենք: Սրանից բխող շատ ուրիշ բաներ կան, բայց հիմնականը սա է՝ սոցիալական արդարութիւն: Եւ մենք չենք մտել իշխանութեան մէջ, որ ծափահարենք իրենց, չենք գնացել, որ հետեւորդի դեր կատարենք: Գնացել ենք, որ մեր չափով ազդենք: Իսկ եթէ մեր չափով պետք է ազդենք, ուրեմն նաեւ պետք է վիճենք, պետք է մեր տեսակետները բարձրաձայնենք, մեր տեսակետների համար գիտակցութիւն ձեւաւորենք: Սա է մեր մասնակցութեան իմաստը: Սա մենք էլ գիտէինք, իրենք էլ, երբ համագործակցութեան յուշագիր էինք ստորագրում: Յուշագրի մէջ ասուած է, որ այն բոլոր հարցերը, որոնց շուրջ մենք չենք համաձայնուում, իրաւունք ունենք հրապարակաւ բարձրաձայնելու:

3.12-Պարոն Մարգարեան, դրա մասին եմ ուզում խօսել. Փետրուարին Բիւրօ-գմ համատեղ նիստ եղաւ, դուք յայտարարութիւն տարածեցիք, որում ասուած է, որ բարեփոխումներու հանդէպ դեռեւս հանրային անվստահութիւնը յաղթահարուած չէ, երկրի զարգացման տեմպերը Ղաշնակցութեանը չեն բաւարարում: Պարբերաբար Ղաշնակցութեան Բիւրոն վերլուծականներով է հանդէս գալիս, ուսումնասիրութիւններ է անում: Տնտեսական վարուող քաղաքականութիւնից դժգոհում է, սրանից է դժգոհում, նրանից է դժգոհում: Երբ Ղաշնակցութիւնը կամ որեւէ կուսակցութիւն մտնում է իշխանութեան մէջ, դառնում է գուպիցիայի անդամ, իր պատճառաբանութիւնը, արդարացումը, հիմնաւորումը այն է, թէ այժմ մտնում եմ՝ ներսից փոխելու: Յիմա նման յայտարարութիւններ անելու, իշխանութեան մէջ լինելու եւ իշխանութիւնից դժգոհելու իմաստը ո՞րն է: Դա ընդդիմութեան գործը չէ՞, պարոն Մարգարեան:

3.Մ.-Ձեր սխալ մօտեցումն է: Այդ քննադատութիւնը, որ մենք արել ենք, որ չափով որ Յանրապետականին է վերաբերում, նոյնքան նաեւ մեզ է վերաբերում:

3.13-Այսինքն Դուք նաեւ Ձեզ էք քննադատում:

3.Մ.-Այո, միթէ՞ վատ է դա: Յակառակը՝ ինքնավստահ ոյժի գործ է դա: Ես տեսնում եմ իմ թերութիւնները: Ես այսօրուայ իմ տեմպերից գոհ չեմ: Այսօրուայ իմ ազդեցութեան չափից գոհ չեմ:

3.14-Դա, բայց դրա մեղաւորը ժողովուրդը՞ չի պարոն Մարգարեան:

3.Մ.-Ես ժողովրդին չեմ մեղադրում, ես ինձ եմ մեղադրում: Ես հենց կառավարութեան եմ մեղադրում, որի մէջ մաս եմ կազմում ես: Բայց ես դա պետք է ասեմ, ասելուց յետոյ էլ պիտի ասեմ, որ ես իմ բաժ-

Սկիզբ՝ էջ 4

Նով այդ ինքնաքննադատությունը կատարել են եւ առաջարկում են, որ գանգ գուալիցիայում այդ ինքնաքննադատությունը կատարելու, որովհետեւ եթե այդ ինքնաքննադատությունը չես կատարում, եթե չես տեսնում քո թերի կողմերը, նաեւ չես մտածում դրանք սրբագրելու, փոխելու մասին: Ինքնաքննադատությունը շատ անհրաժեշտ է մեզ: Ո՞վ է ասում, թե միայն ընդդիմությունը պետք է քննադատի: Մենք իրաւունք չունենք մեզ քննադատելու: Ինչո՞ւ: Դա ինչ տեսակ մտեցում է: Ամբողջ հարցն այն է, որ մենք չենք խօսել ինչ որ մի ոյժի մասին, մենք խօսել ենք մեր գործունեութեան մասին: Այն գուալիցիայի մասին, որին մաս ենք կազմում: Բայց ի տարբերություն ոմանց, մենք սիրահարուած չենք մեր կատարած գործին, մենք տեսնում ենք մեր թերությունները: Մենք ունենք որոշ ճաշակի տարբերություն, որոշ ուղղութեան տարբերություն: Ասացի, որ մեզ համար կարեւոր է, որ սոցիալական շուկայական-տնտեսական կարգ հաստատուի Գայաստանում եւ դա տարբեր է շուկայական-տնտեսական կարգից: Այն ինչ որ այսօր կայ, որին մենք համաձայն չենք, ուրիշ տեսակետ ունենք, այդ տեսակետն արծարծում ենք, այդ տեսակետի համար աշխատում ենք, բայց դեռ արդիւնք չենք ստացել:

3. 15-Յանրապետականը չի՞ նեղանում ձեր նման կեցածքից:

3. Մ.- Ինչո՞ւ պետք է նեղանայ: Նորից են ասում, մենք ունենք պայմանաւորուածութիւն, ստորագրել ենք երկուստեք: Այն բոլոր հարցերում, որ մենք չունենք կոնսենսուս (հաւանութիւն «Գ. »), չունենք համաձայնութիւն, մենք իրաւունք ունենք բարձրաձայնել իրապարակաւ:

3. 16-Եւ ինչո՞ւ միասին չամփոփեցիք:

3. Մ.- Առաջարկեցինք միասին ամփոփել:

3. 17-Պարոն Մարգարեան բոլորը գիտեն դրա մասին: Դուք գիտեք, որ դուք էք մեղաւոր, ժողովուրդը գիտի, որ դուք էք մեղաւոր, դուք ասելով, նկատի ունեն գուալիցիոն երկու ընկերներին:

3. Մ.- Ժողովուրդը չգիտի, որ մենք գիտենք որ մենք ենք մեղաւոր: Սա է կարեւորը:

3. 18-Փաստօրէն նորմալ է: Լինել իշխանութեան մէջ եւ քննադատել իշխանութեանը:

3. Մ.- Այո: Բարձրակարգ ուժերը, երբ համագործակցում են, չի նշանակում, որ նոյնանում են: Նշանակում է իրենց տարբեր տեսակետներով փորձում են ընդհանուր գործը առաջ տանել:

3. 19-Ես միեւնոյնն է դժուարանում են պատկերացնել թե՛ ինչպիսին է իրականում Գանրապետականի դիրքորոշումը:

3. Մ.- Մենք միշտ ընդունակ ենք եղել դժուար գործ անել: Դրա համար Ձեզ անկարելի է թւում, իսկ

մեզ՝ հնարաւոր:

3. 20-Պարոն Մարգարեան մի կէտ են առանձնացրել այդ յայտարարութիւնից որում ասում է, որ պետք է ապահովել կառավարութեան, վարչապետի եւ նախարարների սահմանադրութեամբ նախատեսուած կարգավիճակների համապատասխան լիազօրութիւնների եւ պարտականութիւնների տարանջատումն ու պատշաճ կարգաւորումները: Սա վարչապետի եւ դաշնակցական նախարարների միջեւ առաջացած այս լարուածութեան դէմն առնելու միտում թայլի արձանագրում է:

3. Մ.- Անցած տարիներին, երբ տարբեր առիթներով կառավարութեան մէջ մենք մասնակցել ենք, այս խնդիրն ունեցել ենք: Յիշում ենք, գուցէ դեռ մի տասնհինգ տարի առաջ մի հարցազրոյցի մէջ ասել ենք, կարող ես ունենալ չորս նախարար, բայց իշխանութիւն չլինես: Ասել ենք, որ կառավարութիւնը պետք է լինի քաղաքական մարմին, չի կարող լինել չինովիկներին հաւաքածու: Վերջապէս կառավարութիւնը չի կարող որեւէ ընկերութեան տնօրինական խորհուրդ լինել: Կառավարութիւնը ներքաղաքական մարմին է եւ նրա մասնակիցները պետք է պատասխանատուութիւն կրեն եւ մասնակցութիւն ունենան երկրի բոլոր հարցերի կարգաւորման խնդրում: Մենք դեռ չենք կարողացել այս կացութիւնը ստեղծել: Նաեւ այն կարծիքին ենք, որ ամեն մարդ պետք է ունենայ յստակ իրաւունքներ եւ պարտականութիւնների սահմաններ, որպէսզի իմանանք, ում ինչ համար ենք պատասխանատուութեան կանչում, որովհետեւ վաղը խորհրդարանը ունի հնարաւորութիւն նախարարներին անվստահութիւն յայտնելու: Եթէ նախարարները չունեն ինքնուրոյնութիւն եւ չունեն լիազօրութիւններ աշխատելու, ինչո՞ւ ենք նախարարին անվստահութիւն յայտնում: Պետք է անվստահութիւն յայտնել վարչապետին: Բայց դա ճիշդ չէ, այս երկրի համար բոլոր հարցերի պատասխանատու համարել մէկ անձի: Կառավարութիւնը քաղաքական մարմին է, հաւաքական մարմին է, այնտեղ պետք է երկրին առնչուող բոլոր խնդիրները քննարկուեն: Ամեն մարդ պետք է ունենայ իր լիազօրութիւնների, իրաւունքների, պարտաւորութիւնների սահմանը:

3. 21-Յիմա ձեր նախարարների, վարչապետի լիազօրութիւնների եւ պարտաւորութիւնների մէջ տեղի այդ գիծը յստակ գծուած է: Գծուած է, որա՞ համար են պարբերաբար խնդիրներ առաջանում:

3. Մ.- Նախ ասեմ, որ խնդիրների առաջանալը շատ չափազանցուած ձեւով են ներկայացնում: Ցաւօք սրտի, մեր լրատուական դաշտը այնքան է ընկնում ինտրիգների (դա) յետեւից, որ սուտ բաներ է փնտռում, մեծացնում, որպէսզի դրանով զբաղուի: Այդպիսի հարցեր չկան: Ոչ մի լուրջ հարց գոյութիւն չունի: Բնականոն յարաբերութիւններ են, որոնց մէջ լինում են խնդիրներ: Խընդիրներ, որոնք գալիս են նկարագր

երի տարբերութիւնից, բնոյթների տարբերութիւնից, մարդկանց կենսագրութիւնից: Եթէ մէկը եկել է բանակից, ինչպէս բանակում է եղել, ուզում է կառավարութիւնում էլ այդպէս լինի: Նա չի կարող հաւաքական աշխատանք ղեկավարի կամ հաւաքական աշխատանքի մաս կազմի, որովհետեւ ինքն ուրիշ բաների է սովոր: Այս բոլորը, բնականաբար ազդում են փոխյարաբերութիւնների վրայ եւ սկսում են դժգոհութիւններ, նեղսրտութիւններ: Լուրջ բան եթէ լինէր, այսքան ժամանակ արդէն կառավարութեան մէջ պետք է խնդիր լինէր: Նման խընդիր չի ստեղծուել եւ կարծում ենք, չի էլ ստեղծուի:

3. 22-Պարոն Մարգարեան, Իսկ Դաշնակցութեան ներսում ինչ է կատարում: Պարբերաբար մամուլը գրում է, որ այս կամ այն հարցի շուրջ համաձայնութեան չէք գալիս, սոցիալական ցանցերում ժամանակ առ ժամանակ հանդիպում ենք ձեր կուսակիցների գրառումներին, որոնք բացայայտ դէմ են արտայայտում կուսակցութեան որդեգրած քաղաքականութեանը:

3. Մ.- Նախ՝ երկու մասի բաժանենք այդ հարցը: Առաջին, որ կուսակցութեան մէջ կան տարբեր կարծիքներ եւ իրենց կարծիքների համար կռուող, պայքարող մարդիկ: Ես դա բնական են համարում: Եթէ դա չլինէր, ես դա անբնական կը համարէի: Երկրորդ՝ այն ինչ վերաբերում է սոցիալական ցանցերին: Ինչ-որ մարդիկ տպաւորութիւն են թողնում, որ դաշնակցական են եւ գրում են: Ես, անձամբ, չեմ հաւատում դրան: Չեմ հաւատում, որովհետեւ դաշնակցական մարդը մեր պատկերացումով ուրիշ մարդ է: Դաշնակցական մարդը քաջ մարդն է, համարձակ մարդն է, շիտակ մարդն է, նա իր անունով կը գրի, ուրիշի անուն հետեւում չի թաքնուի: Դաշնակցական մարդը նաեւ գիտի, որ ներքին խոհանոցի հարցերը իրապարակաւ չեն կարող արծարծուել: Դաշնակցութեան եութեանը, բովանդակութեանը, անանդոյթներին, ամեն ինչին դէմ են այդպիսի գրութիւնները: Դրանք դաշնակցական չեն: Ես վստահ եմ, որ դաշնակցական չեն: Եթէ թերիմացաբար էլ մեր կազմակերպութեան մէջ են, ուշ թէ շուտ, դաշնակցական այլեւս չեն լինի, որովհետեւ չի կարող այդ տեսակը, անկախ այն բանից, թէ ինչ է գրում, այն մեթոտով որ գրում է, այն ձեւով, որ ինքը գրում է, չի կարող դաշնակցական համարուել:

3. 23-Ինչո՞ւ, իրաւունք չունեն նրանք իրենց կարծիքն արտայայտելու:

3. Մ.- Ունի, թող իր անունով գրի, ժողովների մէջ խնդիրը բարձրացնի: Մեր կուսակցութեան մէջ իսկապէս ժողովրդավարութիւն կայ: Մեր ժողովներում իսկապէս քննարկում կայ: Ով կ'ասի՝ չկայ, ապա մեծապէս կը մեղակցի իրականութեան դէմ: Եւ ինչո՞ւ են մեր ժողովներն այդքան երկար տեւում, այդքան լուրջ ընթանում, որոշներն ասում են՝ փակ են ընթանում: Իրական ժողով է լինում, որովհետեւ

իրական քննարկում է լինում, որովհետեւ ժողովներում ազատութիւն կայ: Վերջ ի վերջոյ ազատութիւններ կան մեր մամուլում գրելու, ուղղակի մարմիններին գրելու: Բայց իրապարակաւ, այսպէս ասած, անպատասխանատու, թաքնուած, ուրիշի անունան տակ սուտ ու բամբասանք տարածող մարդը դաշնակցականի տեսակ չէ: Դա հակադաշնակցականի տեսակ է՝ ես ձեզ վստահեցնում եմ:

3. 24-Պարոն Մարգարեան, յաջորդ ամիսը եւս կարեւոր է քաղաքական առումով: Խորհրդարանը ընտրելու է երկրի առաջին դէմքին՝ վարչապետին, եւ այդ իրաւունքը բացառապէս վստահուած է ձեր գուալիցիոն գործընկերոջ՝ Գանրապետական կուսակցութեանը, իսկ հանրապետականները յայտարարում են, որ այդ պաշտօնում տեսնում են նախագահ Սերժ Սարգսեանին: Ձեր դիրքորոշումը, որպէս գուալիցիոն գործընկեր, ինչպիսի՞ն է լինելու: Արմէն Սարգսեանի դէպքում նա ձեր՝ Գանրապետականի եւ Դաշնակցութեան միասնական թեկնածուն էր: Գանրաւոր է, որ վարչապետի դէպքում էլ լինի միասնական թեկնածու:

3. Մ.- Սահմանադրութեամբ ասում է, որ խորհրդարանի մեծամասնութիւնն է թեկնածու ներկայացնում վարչապետի պաշտօնի համար: Մեր գուալիցիոն յուշագրի մէջ էլ գրուած է, որ դա Գանրապետական կուսակցութեան իրաւունքն է: Եթէ մենք լինելիք մեծամասնութիւն խորհրդարանում եւ իրաւունք ունենայինք թեկնածու ներկայացնելու, օրինակ, մի դաշնակցականի, ապա վստահ կ'անէինք: Բայց եթէ չունենք այդ իրաւունքը եւ չենք կարող անել դա, եւ եթէ Գանրապետականի թեկնածուն Սերժ Սարգսեանն է, մենք խնդիր չենք տեսնում: Մենք ունենք Սերժ Սարգսեանի հետ համագործակցութեան երկար փորձ, եւ ոչ մի պատճառ՝ չչարունակելու դա: Այս առումով, կարծում ենք, մեզ մօտ խնդիր չկայ:

3. 25-Պարոն Մարգարեան, նաեւ մի այսպիսի հարց են ուզում տալ: Բացի այն, որ մեր երկրում մարդկանց սոցիալական վիճակը կարող է աւելի լաւը լինել, քան այսօր կայ, ուրիշ ինչ է պակասում մեր երկրին, նաեւ, ըստ Ձեզ, երկրի ո՞ր գոյներն են աւելի խտացել, որ Ձեզ ներդրայնացնում են, բարկացնում են:

3. Մ.- Ինձ մտահոգում է մէկ բան: Մեր երկիրը ամենաշատը դրական շեշի կարիք ունի: Երկրի մէջ վիճակը ծանր է այնքանով, որքանով ծանր է՝ սոցիալական դժգոհութիւն կայ, անապահովութիւն կայ՝ կայ այնքանով որ կայ: Ես այդ փաստերը հերքողը չեմ: Մեր կազմակերպութիւնը նաեւ այդ դժուարութիւնները յաղթահարելու ուղղութեամբ աշխատողն է: Բայց կայ նաեւ մէկ ուրիշ երեւոյթ: Ես նկատում եմ, որ ինչ-որ ուժեր ճիգ են թափում իրականութիւնը շատ-շատ վատ ցոյց տալ: Այսինքն ներկայացնել ոչ թէ այնքան վատ, ինչքան կայ, այլ չափազանցել: Ես յաճախ մտածում եմ՝ ինչո՞ւ են այդ ճիգը թափում:

Թուրքիոյ նուրջ

Թրքական Բանակի Ռաբատում Դաշնակցության Անդամ Մեջ Կրի Մեջ Կիրառություն

ՍԱՆԱ հաղորդեց, որ Երկուշաբթի, 5 Մարտին, թրքական ուժերուն Աֆրիկի Պարպասա եւ Թալ Ասուատ գիւղերուն ուղղութեամբ յարձակումներուն պատճառով կին մը գոհուած եւ 22 քաղաքացիներ վիրաւորուած են:



Աֆրիկի ժողովուրդային ուժերը շարունակելով իր արձագանքը եւս մղած են ճենտերեսի եւ Մէյտանքի ուղղութեամբ թրքական բանակին շղթայագերծած յարձակումը: Թրքական բանակը գիշերով բուռն կերպով ռմբակոծած էր երկու գիւղերը եւ բազմաթիւ քաղաքայիններու վիրաւորման պատճառ դարձած:

Ժողովուրդային ուժերը յայտարարեցին, որ ժամա եւ Անամարա գիւղերը իրարու կապող ճամբուն վրայ վնասագերծած են թրքական զրահապատ մեքենայ մը եւ սպանած անոր մէջ գըտնուող բոլոր գինուորները:

«Մայատին» արբանեակային պատկերասփիւռի կայանը հաղորդեց, որ ճենտերես եւ Շէյխ Յատիտ գիւղերը կը մնան ժողովուրդային պաշտպանութեան ջոկատներու վերահսկողութեան տակ, եւ այդ գիւղերուն դէմ թրքական յարձակումը ձախողութեան մատուած է:

Մարդկային իրաւանց սուրիական դիտարարը իր կարգին հաղորդեց, որ թրքական օդուժը Շաբաթ 3 Մարտին ռմբակոծած է Աֆրիկի ժողովուրդային ուժերը: արձանագրուած է առնուազն 36 զոհ՝ աւելցնելով, որ վերջին 48 ժամուան ընթացքին ասիկա երրորդ անգամն է, որ թրքական օդանաւեր կը ռմբակոծեն Աֆրիկի մէջ գտնուող այդ ուժերը:

Աւստրալիոյ Կանադա Պաշտպանական Անդամ Անգորայի ԱՄՆ Դեմոստրացիոն Ժամանակաւորութեան Դարձումը Իր Անուանումը

«Տեմքրաթիապեր» կը հաղորդէ, որ Անգորայի մօտ Միացեալ Նահանգներու դեսպանատունը ահաբեկչական վտանգի պատճառով ժամանակաւորապէս դադարեցուցած է աշխատանքը:



Դեսպանատունը թելադրած է Թուրքիա գըտնուող Միացեալ Նահանգներու քաղաքացիներուն՝ հեռու մնալ դեսպանատան շէնքէն ու անոր շրջակայքէն, ինչպէս նաեւ զօգնութիւն ցուցաբերել զբօսաշրջային մարդաշատ վայրերու, առետուրի կերտներուն եւ գուարճանքի այլ վայրերու մէջ:

ԴՈԿՏ. ՆՈՐԱ ԱՐԻՍԵԱՆ. ՍՈՒՐԻՈՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ ՊԱՅԾԱՌ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

8 Մարտը, որպէս Կանանց Միջազգային Օր, աւելի քան 162 տարուան պատմութիւն ունենալով հանդերձ, վերջերս առաւել ուշադրութեան արժանացած է: Անոր սկզբնական անուանումը եղած է Աշխատատուր Կանանց Միջազգային Օր: Տարբեր տարածաշրջաններու մէջ տոնակատարութիւնները լուսարձակի տակ առած են կանանց նկատմամբ յարգանքի դրսեւորումը եւ տնտեսական, քաղաքական եւ հասարակական ոլորտներու մէջ անոնց ձեռքբերումները:

Այս տոնին առիթով, մարդկային քաղաքակրթութեան մէջ կնոջ վերապահուած տեղն ու դերը արժեւորելու եւ մեծարելու նպատակով, «Գանձասար» շաբաթաթերթը լուսարձակի տակ առաւ Սուրիոյ մէջ իգական սեռի ակնառու ներկայացուցիչներ, որոնք կը վարեն պետական բարձրաստիճան պաշտօններ ու պարծանքն են սուրիահայ համայնքին:

Անոնցմէ մէկն է դոկտ. Նորա Արիսեան: Ան ծնած է Դամասկոս, 1967-ին: Աւարտած է Դամասկոսի Յամայսարանի Բանասիրութեան բաժինը, իսկ 2001-ին՝ ԳԳ Ազգ. Ակադեմիայի Արեւելագիտութեան Ինստիտուտը՝ Պատմութիւն մասնագիտութեամբ:

1992-2006-ին աշխատած է Դամասկոսի ԳԳ դեսպանատան մէջ, որպէս գրասենեակի վարիչ, մամուլի պատասխանատու եւ թարգմանիչ: 2006-2009-ին վարած է Դամասկոսի Ազգ. Միացեալ Վարժարանի տնօրէնի պաշտօնը:

2005-2011-ին եղած է Դամասկոսի Պետական Յամայսարանի դասախօս, իսկ 2014-էն՝ Հայագիտական բաժնի պատասխանատու:

2010-2013-ին գործակցած է Սուրիոյ Մշակութիւն Նախարարութեան հետ, որպէս թարգմանիչ եւ խորհրդատու:

Ան հեղինակն է 5 աշխատութիւններու. «Հայերու Արիւնքը Սուրիական Մտքին Մէջ, Սուրիացի Մտաւորականներու Դիրքորոշումը Հայոց Ցեղասպանութեան Նկատմամբ», Պէրլութ, 2002, «Հայոց Ցեղասպանութեան Արձագանգները Սուրիական Մամուլին Մէջ (1877-1935)», Պէրլութ, 2005, «Տէր Զօր, Մարտիրոսաց Քաղաք», Հայլէպ, 2010, «Սուրիահայ Երեսփոխանները Սուրիոյ Խորհրդարաններուն Մէջ 1928-2011», Դամասկոս, 2011, «100 Տարի Հայոց Ցեղասպանութեան 100 Արարական Վկայութիւններ», Պէրլութ, Հայկազեան Համալսարան, 2015:

Արաբերէնի թարգմանած է 11 գիրք, իր գրիչին կը պատկանին նաեւ արաբերէն եւ հայերէն շարք մը յօդուածներ ու թարգմանութիւններ:

Դասախօսութիւններով հանդէս եկած է մասնակցած է Ցեղասպանութեան թեմայով զանազան գիտաժողովներու:

Ան Լիբանանի «Ազդակ» օրաթերթի արաբերէն կայքէջի խմբագիրն է: Անդամ է Արաբ Գրողներու Միութեան:

2006-ին պարգեւատրուած է ՌԱ Կուսակցութեան «Կահան Թէքէեան» շքանշանով, 2011-ին՝ ԳԳ Սփիւռքի Նախարարութեան «Ուրիշխմ Մարդեան» մետալով, իսկ 2012-ին՝ ԳԳ Նախագահի «Մովսէս Խորենացի» շքանշանով:

2016-ին ընտրուած է Սուրիոյ խորհրդարանի անդամ:

Քանի մը հարցումներով կը դիմենք դոկտ. Արիսեանին՝ յաւելելով տեղեկութիւններ տալու մեր ընթերցողներուն:

«Գանձասար». - Դոկտ. Նորա Արիսեան. սուրիահայ իգական սեռի ներկայացուցիչ մը, որ ապրելով արեւելեան միջավայրի մէջ, փոքր տարիքէն ակնառու ներկայութիւն եղած է ոչ միայն հայկական, այլ սուրիական միջավայրին մէջ՝ իր հրապարակագրական, թարգմանչական եւ վեր-

ջերս նաեւ քաղաքական գործունէութեամբ: Գետաքրքրական է իմանալ, թէ սուրիական միջավայրին մէջ իգական սեռը որքանո՞վ ազատ աշխատելու, իր նախասիրութիւնները զարգացնելու եւ յառաջանալու կարելիութիւն ունի:

Նորա Արիսեան. - Ընդհանրապէս միջին արեւելեան միջավայրի ընկերութիւնները հակուած են արական գերիշխող հասարակութիւններ ըլլալու, չըսելու համար որ երբեմն նաեւ եւրոպական ընկերութիւններն ալ նոյն վերաբերմունքը ունին: Սակայն պէտք է ըսել, որ Սուրիոյ մէջ բաւական



յաջող ընթացք ունի կանանց ներկայութիւնը ընկերութեան կարեւոր բնագաւառներուն մէջ, ըլլան անոնք քաղաքական, իրաւական, ռազմական, կուսակցական, կրթական եւ այլն:

Կը հաստատեն նաեւ, որ Սուրիոյ սահմանադրութիւնը քաղաքացիներու իրաւունքներու եւ պարտաւորութիւններու հաւասարութիւնը ապահոված է առանց սեռի խտրութեան: Սուրիոյ մէջ բաւական օրէնքներ կան, որոնք կ'ապահովեն կնոջ իրաւունքները, եւ սուրիացի կինը կը ջանայ իր դերակատարութիւնը զարգացնել ընկերութեան մէջ:

«Գ.» - Դուք առաջին հայ իգական սեռի երեսփոխանն էք Սուրիոյ խորհրդարանէն ներս, եթէ չեմ սխալիր: Գիրք մըն ալ հրատարակած էք սուրիահայ երեսփոխաններու մասին: Ինչպէս կ'արժեւորէք Սուրիոյ խորհրդարանի գործունէութիւնը պատերազմական այս ծանր տարիներուն եւ ինչպիսի՞ փոփոխութիւններ կ'ուզէք տեսնել խորհրդարանական աշխատանքներուն մէջ:

Ն. Ա. - Այո, պատիւը ունիմ Սուրիոյ խորհրդարանէն ներս, նաեւ արաբական երկիրներու խորհրդարաններէն ներս առաջին հայ իգական սեռի երեսփոխանը ըլլալու:

Խորհրդարանի առաքելութիւնը կը կայանայ օրէնսդրական եւ վերահսկողական գործառնութիւններուն մէջ, եւ այդ պատճառով ալ 2016-ի նըստաշրջանի խորհրդարանը տարբեր կազմ ունեցաւ, նկատի առնելով Սուրիոյ պատերազմական իրավիճակը, ուրեմն ներկայ փուլը յաւելելով ճիգ կը պահանջէ մարդկային եւ ընկերային բնագաւառներուն մէջ, ինչպէս նաեւ արտաքին յարաբերութիւններու առումով:

«Գ.» - Որպէս Սուրիա-Հայաստան խորհրդարանական բարեկամական յանձնախումբի նախագահ, ինչ հեռանկարներ կը տեսնէք երկու երկիրներու խորհրդարանական գործակցութեան առումով:

Ն. Ա. - Սուրիա-Հայաստան խորհրդարանական յարաբերութիւնները 25 տարուան վրայ երկարող պատմութիւն ունին: Յայտնեմ, որ Մարտ 2017-ին Սուրիա-Հայաստան խորհրդարանական բարեկամական յանձնաժողովը կազմուեցաւ, իսկ Հայաստան-Սուրիա խորհրդարանական բարեկամական յանձնաժողովը կազմուեցաւ: Յուլիս 2017-ին: Այս երկուքը, բնականաբար, պիտի խթանեն երկու երկիրներու միջեւ խորհրդարանական յարաբերութիւններուն զարգացումը եւ սոր կամուրջ պիտի հանդիսանան ի նպաստ ժողովրդական դիւանագիտութեան յարաբերութիւններուն, որոնք պիտի ընդգրկեն տարբեր բնա-

4. Յանախ կը լսենք «Հայերենը հայրենիքն է դուրս, առանց հողի չ'ապրիր, չի գարգանար» արտայայտությունը, մինչդեռ արեւմտահայերենը իր գագաթնային գարգացումին հասած է երբեմն հողէն հեռու: Լեզուի նահանջը, ուրեմն, կացութեան ու պայմանները՝ արդիւնք է, թէ՛ նաեւ նախանձախնդիր աշխատանքի բացակայութեան:

Ի. Չ. - Ես առիթ ունեցած եմ այս սիրտին մասին ձեր իսկ թերթին մէջ, կարծեմ, որոշ ակնարկութիւններ կատարելու: Հողը եւ պետականութիւնը, որոնք Նոյն բաները չեն անշուշտ, կրնան հաստատութեանակալ գարգացման համար լաւ միջոցներ

ՀԱՐՑԱԶՈՐՈՅ

ՆԱՅԵՐԷՆ BLOG - ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԸ

թիւն մըն է: Հետեւաբար ինծի համար յստակ չէ, թէ ուրկէ՞ կու գայ այն «մեծ իմաստութիւնը», թէ մշակոյթը հողի արտադրութիւնն է:

Ծանօթ ըլլալու է ձեզի «հայաստանակեցորդ» ածականը, որ հագուստի պէս կարելի է հագցնել այս կամ այն գոյականին: Եւ ձեւելու ու հագցնելու համար դերձակներ չեն

կան, որ խանգարեն, որ մենք մեր լեզուն կարգի բերենք: Խանգարիչ ու արգելակիչ պատճառները դուրսը չեն: Մեր մէջն են բացայայտօրէն: Կը նմանի այսօրուան Հայաստանի ներքին քաղաքականութեան: Ըստ երեւոյթի ունիսք այս գետնի վրայ ներքին թշնամիներ: Ի՞նչ է մեր լեզուի հարցը, մեր լեզուի դատը: Կամ չենք ուզեր, կամ ալ չենք կրնար այս հարցով զբաղիլ:

Գիտակից եմ, որ մեծ, հսկայական, բազմաբնոյթ ու բազմահողովոյթ աշխատանքի մը մասին է խօսքը, «լեզուի նահանջ» ին դէմ դնելու հարցերով զբաղիլը, որ ժամանակի եւ ուժերու ճիշդ բաշխումի կը կարօտի, սակայն միաժամանակ գիտակից եմ, որ հսկայական անըրջութիւն մը կայ այս գետնի վրայ մեր վերաբերմունքին մէջ: Կատարուած փորձերուն մէջ, որոնք կը հետեւիմ, բացակայ են բծախնդրութիւնը, բարեխղճութիւնը, ճաշակն ու որակը, երբեմն Նոյնիսկ նիւթին տիրապետումը, որ բաւական մեծ հարց մըն է ինքնին, կը հասկնաք: Հոս օրինակներ չեմ ուզեր տալ, փորձերը յակաս են յանունէ չեմ ուզեր մատնանշել, որոնք մէկ մասը իբրեւ ցուցադրականութիւն եւ զբօսանք, այլ մասը՝ ձախողութիւն, իսկ երրորդ մաս մըն ալ գուտ խայտառակութիւն կարելի է բնորոշել հանգիստ խղճով: Գիտեմ, որ ականջ ունեցող չկայ, որպէսզի լսող ըլլայ: Այս բոլորին կողքին, եթէ կարելի է խօսիլ 10 տոկոս յաջողութեան մասին, հաստատ հիմքերու վրայ նետուած նուազագոյն աշխատանքի մը մասին՝ միսթարուած՝ պէտք է ըլլանք: Ա՞յս է մեր կարողութիւնը:

Լեզուն նահանջէն կարելի է կանչել, գերեզմանէն դուրս հանել անոր որդնտած մնացորդը, վերակենդանացնել, ու վերստին «նազմադաշտ» դրկել (եթէ կը գիտակցիսք «նահանջ» ին նազմական իմաստին), զայն բազմամակարդակ գործածելով, եւ ոչ թէ լլկելով: Չայն լլկելով «գործածելը» կ'ապահովէ միայն անոր սպաննութիւնը, «ի մահ ածել» մըն է այդ:

Հոյ-ը կ'աշխատի լեզուն եւ ոչ թէ անոր սպաննութիւնը կենդանի պահելու համար: Այս իմաստով եւս անիկա «գործարան» մըն է, «պահարան» մը կամ «մահարան» մը չէ: Անիկա յոյժ կարելոր կետ մըն է: Թերեւս այս է նաեւ մեր տարբերակիչ ու ընդգծելի յատկանիշը: Կրնաք անհամեստութիւն սեպել: Հարց չէ: Ուրիշ կարելոր յատկանիշ մըն ալ կ'ուզեմ այստեղ նշել: Հոյ-ը մէկը մեզի չէ յանձնարարած, մենք պաշտօն մը չենք ստացած, ինչպէս որեւէ պաշտօն ստացած անձ: Եւ երանի թէ կարելիութիւնը ունենայիսք քանի մը հատ նման գործարան բանալու, որպէսզի մեր նպատակները աւելի արագ իրագործումի հասնեն, այսինքն հայերէնին արթնութիւնը կազմակերպուէր եւ անչա-

փահասներու պատրաստած Գողգորթայէն հեռու պահուէր ան:

Ձեր թերթին նախորդ թիւերէն մէկուն մէջ, Ռոպերտ Հատտեճեանի հետ կատարուած հարցազրոյցին ընթացքին, յիշու նտարներու վաստակաշատ խմբագիրը իր խմբագրական ոճին անդրադառնալով կը փորձէր բացատրել, թէ ինչպէս ինք միշտ ճիգ թափած է գրականութիւնն ու լրագրութիւնը իրարու մօտեցնելու, գրականութեամբ լրագրութիւնը ընելու եւ լրագրութեամբ գրականութիւնը ծանօթացնելու: Ինքնին հետաքրքրական մօտեցում մըն է այս, որ թերեւս օր մը առանձին ուսումնասիրութեան ալ նիւթ մատակարարէ: Այս ոճը յատկապէս մերօրեայ արեւմտահայ լեզու տպագիր եւ առցանց մամուլի ինչ-ինչ ներկայացուցիչներուն կրնայ կարելոր յիշեցում մը կատարել: Արդարեւ անոնցմէ ոմանք կը կարծեն, Նոյնիսկ վատահալ են, որ լրագրութիւնը այն ասպարէզն է, որուն համար ոչ թէ գրականութիւն կամ գրական ճաշակ անհրաժեշտ չեն, այլ ոչ իսկ նուազագոյն հայերէնի իմացումը որեւէ դեր կրնայ խաղալ: Վերը ակնարկեցի անլրջութեան: Մենք կը գտնուինք կրկնակի ձախողանքի մը դէմ յանդիման: Եթէ ոմանք լրագրական ոճը իր բովանդակութեամբ աճպարարութեան սահմաններուն կը հասնի, - եւ այս կարծիքին տուն տուող պատճառներ ալ կան, - այս պարագային, իր «լեզուով» եւս անիկա երկրորդ աղիտալի երես մը կ'ունենայ ու կը վերածուի թէ՛ բովանդակային, թէ՛ լեզուական՝ կրկնակի աղետի մը: Իսկ այս կացութեան մեր հաւաքական պատասխանը կ'ըլլայ հաւանաբար հաստատել կրկին, որ մարդուժի պակասն այստահարեալ ենք:

Հոյ-ը մարդուժի պակասին դէմ գացող աշխատանք մըն է, որուն գաղտնիքը կը կայանայ ճաշակ ներկայացնելուն եւ մանաւանդ՝ գարգացնելուն մէջ: Մեր աշխատակիցները լաւ գիտեն, թէ մենք «եղած» ու չենք կրնար գոհանալ: Փոթորիկ եւ փրփուր յառաջացնելու մարմաջ ալ չունինք: Ատիկա ցուցամոլներու կը վերապահենք: Եթէ տեղ մը բազմութիւն մը հաւաքուած է՝ չի նշանակեր, որ այդ բազմութեամբ կարելի է բանակ կազմել: Մարդիկ ամալացած են, սակայն չեն ընդունիր իրենց ամբողջութիւնը: Եթէ անոնք չեն խոստովանիր իրենց ամբողջութիւնը՝ ինչպէ՞ս կարենան հրաժարիլ այդ ամբողջութենէն:

Լեզուի հարցին մաս կը կազմէ արեւմտահայերէնի խնամքին հարցը: Արեւմտահայերէն անունով գրական լեզու մը կայ, արդարեւ, որ արեւելահայերէնի թարգմանութիւնն է պարզապէս: Յուսամ հասկնալի է ըսածս: Հայաստանեան լուրերը «թարգմանող» լրատուամիջոցներ, որոնք խմբագիրները ո'չ գրել, ո'չ կարդալ, ո'չ արեւմտահայերէն, ո'չ արեւելահայերէն, ո'չ ալ երկուքին ուղղագրութիւնը գիտեն՝ արեւմտահայերէնի խնամքին ի՞նչ նպաստ կը բերեն իրենց «ներկայութեամբ»: Անոնք արեւմտահայերէնի թարգման, որ կ'արագացնեն: Տակաւին, արեւմտահայերէն ասմունքն ու ըն-



ու մթնոլորտ ստեղծել, պետական յատկացումներ կատարելով այս կամ այն ծրագրին, կամ ուղղակի ուսումնասիրութիւններ յանձնարարելով: Անիկա կարողականութիւն մըն է, որ կրնաս կիրարկել ու կրնաս չկիրարկել: Սակայն այդ նշաններս կարելի են, եղած են, նորութիւն ալ չեն՝ առանց հողի եւ առանց պետականութեան: Այս իրողութիւնը եթէ ընդունելու չափ հասուն ենք, կրնանք մտածել, այլապէս կը շարունակենք դատարկ «հողերգութեամբ» զբաղիլ: Ամեն մարդ ազատ է իր ընտրութիւնը կատարելուն մէջ: Պարտադրանք ալ չկայ: Տգիտութիւնը ընտրութեան հարց է երբեմն: Խաւարը կը «տեսնես» ու խաւարը կ'ընտրես, եթէ ձեռքդ բռնող մէկը չըլլայ:

Արեւմտահայերէնի ծաղկումը Պոլիս եւ Չփրանիա անհող պայմաններու տակ տեղի ունեցած է: Ծիշոյ է, հայրենի հողին հետ կապեր միշտ ալ եղած են, Երուխան, Չարդարեան եւ ուրիշներ աշխարհագրական երթուղարձ կատարած են օսմանեան մայրաքաղաքին ու հայրենիքին միջեւ, տոհմայինը, տոհմիկը, բարբառները լեզուին ու մշակոյթին համար իբրեւ աղբիւրներ ծառայած են, սակայն լեզուն եւ գրականութիւնը կը գարգանան տարբեր-տարբեր միջոցներով ու տարբեր-տարբեր միջավայրերու մէջ: Հողը չէ միակ աղբիւրը մշակոյթին: Այստեղ հողին կարելորութիւնը չէ որ կը նստեցունի: Սակայն մեր պատմութիւնը ցոյց տուած է, որ մեր ճակատագրական իրագործումներուն մեծ մասը անհող պայմաններու մէջ կատարուած է: Հիմա ալ բոլոր տուեալները կան, թէ հողին վրայ, թէ հողէն դուրս լեզուին ու մշակոյթին գարգացում ապահովելու: Մենք ալ իբրեւ ժողովուրդ կը գտնուինք թէ՛ հողին վրայ, թէ՛ հողէն դուրս: Ո՛չ հողին վրայիները իրենց «հողի իմաստութեամբ» կը փայլին, ո՛չ ալ դուրս եղողները իրենց «անհող տգիտութեամբ» խաւարած են: Աքցանը հասկնալը դժուար պարտականու-

պակսիր: Գաղափարախօսութիւն, մտածելակերպ, Նոյնիսկ գիտութիւն կամ գիտակցութիւն կրնան «հայաստանակեցորդ» ըլլալ, ըստ մեր քմահաճոյքին: Ո՞վ պատասխանատուութիւն կը կրէ եւ ո՞վ պատասխանատուութեան կը կանչուի իր բարբառանքին համար: Ազգային «դատարանները» այսպիսի յանցանքներու համար չեն: Նոյն գիծի վրայ ալ, չեմ գարմանար, եթէ հայաստանակեցորդն գրականութիւն թելադրելի ու Նոյնիսկ մշակելի ըլլայ, եթէ չէ արդէն ...:

Քաղաքական գաղափարախօսութեան գետնի վրայ այս հողերգութիւնը հասկնալի է մասամբ: Կրնան մարդիկ իրաւամբ մտածել, որ պետութիւնը լաւագոյն ձեւն է ազգային քաղաքական միջավայրի մը գարգացման համար: Եւ մեզի պէս իրաւագրկուած ժողովուրդի մը համար բնական է այս մտածողութիւնը: Ինչ որ անբնական է, սփիւռքեան պատմութեան ուրացումը, այսինքն ինքնուրացութիւնն է՝ մէկ կողմէ, միւս կողմէ ալ՝ մշակութայինին հողային սահմաններ գծելու անհեթեթութիւնը: Տեղ մը ըսած պէտք է ըլլամ, ինչ որ նորութիւն ալ չէ հարկաւ, որ արեւելահայ մշակոյթի ծնընդավայրը եւ ծաղկման միջավայրը ոչ թէ Երեւանն է, այլ Թիֆլիսը: Մենք հայրենիք պոռալէ քիչ մը դադրելու ենք, - մանաւանդ անոր համար որ այդ պոռչտուածն որեւէ բան չի յաջորդէր առաջարկ, - հայրենիքի սահմանագանց կարողականութեան հաղորդակից դառնալու ի խնդիր, եւ առաջին հերթին սկսինք մեր պատմութիւնը ոչ թէ ուրանալ, այլ սերտել: Երբ դուն քու պատմութիւնը կ'ուրանաս, ինչպէ՞ս եւ ինչո՞ւ կ'ուզես որ թուրքը ընդունի գայն:

«Լեզուի նահանջը ինչի՞ արդիւնք է», կը հարցնէք: Անիկա եկեք իբրեւ «հարց» սահմանենք, «դատ» բառին մէկ իմաստը առնելով, հայկական մակարդակի վրայ (հայկական հարց, հայկական դատ), եւ մենք մեզի ուղղենք հարցումը: Ինչ ո՞չ Թուրքիան, ո՞չ ալ Ատրպեյճանը

Կան դեպքեր ու յիշատակներ, որոնք տարիներու թաւալումին հետ խամրելով մարդոց յիշողութեան մէջ կը կորսնցնեն իրենց այժմեակա- նութիւնն ու հմայքը եւ կը դառնան ժամանցելի, անհետաքրքիր, Եւրո- Եւրոպայի Եւրոպայի եւ մոռացութեան դատապարտուած, լքուած կը մնան ժամանակի մաշեցնող պարկին մէջ:

Սակայն կարելի չէ այսպէս բնութագրել շնչող ու ապրեցնող յուշե- րը այն ապրումներուն, որոնք միութեան մը, կազմակերպութեան մը ոգիով ու գաղափարաբանութեամբ, մարդուն մէջ մա՛րդը կը կերտեն, ազգային գիտակցութիւն կը սերմա- նեն, ուղի կը հարթեն եւ ենթակա- յին կու տան կոչում, արժէք:

Այսպիսի նկարագիրով տարա- գաւորուած միութիւններէն մէկն է ԶՄԸՄ-ը՝ հարիւրամեայ այս երիտա- սարդ ուխտաւոր ճանապարհորդը, որ յետադարձ ակնարկով դար մը ամբողջ «պատուաբեր անցեալով» ոգեղինացած, առաջին քայլը կ'առ- նէ դեպի «յաղթական ապագայ»:

Օ՛ր ԶՄԸՄ-ականի ապրում- ները: Մարգագաշտին վրայ իր տարած յաղթանակներն ու կրած պարտութիւնները համատեղ. սըր- տեր թունդ հանող հունաները, կամ ցատումն իրար վրայ սեղմուած ակ- ճաներու մէջ, շրթներու բոսոր արիւնը համակիրին: Եւ փառատոն- ները, շքերթները. հոն են բոլորը դաշտին վրայ մարդիկներն ու սկաւտները, երեցներ, պարման- ներ, գայլիկներ ու արծուիկներ կը տողանցեն, ու կը ծնի խօսքը «Ան- ցէ՛ք խրոխտ, անցէ՛ք հպարտ» ու կ'երգէ համակիրը շեփորախումբին կշռոյթով:

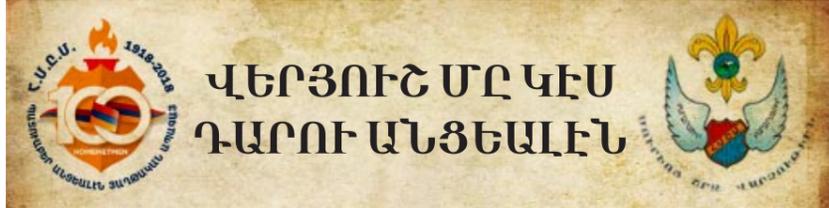
«ԶՄԸՄ իր վաշտերով Տողանցք կ'ընէ պիւնդ քայլերով Զամակիրներն ալ եռանդով Թասերը վեր, թասերը վեր»:

Տակաւին բանակումները. ան- մոռանալի յուշեր, ապրուած կեանք մը բանակողին համար. հոն բնութեան ծոցին մէջ իր իսկ ձեռքով բա- նակավայր կը յարդարէ, վրան կը լարէ, գերաններով, պարանով դուռ կը պատրաստէ, կայմ, աշտարակ կը բարձրացնէ, ձեռային աշխա- տանքներով վայրը կը գեղեցկացնէ, օճախ կը շինէ, որուն վրայ պատ- րաստած կերակուրը, «օրինէ ով Աստուած օրինէ այս սեղանը եւ անոր շուրջինները» սկաւտական աղօթքով, եղբօր հետ կը վայելէ: Ու երբ գ ի շ եր ը բ ա ն ա կ ո ղ ն եր ը կը հանգստանան օրուան հաճելի յոգնութենէն ետք, ան սկաւտական գաւազանը ձեռքին կը հսկէ եղբայր- ներուն անդորրութեան համար ու հազիւ լսելի ձայնով կը մրմռայ պա- հակին երգը.

«Գիշեր է լռին Վերը ջինջ լուսին Վարն եմ առանձին ...»:

ԶՄԸՄ-ի բանակումները՝ մեր բանակումները.

Այդպիսին էր յիսուն տարի առաջ՝ 1968-ի Զալեպի տարեկան ընդհանուր բանակումը, Օգոստոս ամսուան մէջ 15 օրուան տեւողութեամբ. այդ տարիներու դրոյթով քաղաքի եւ Եւրոպայի կազմերը մի- ասնաբար կը կատարէին բանակու- մը, Քեսապի Ակեր գիւղի «Եքիզ օլուք» ջընաղ բնութեան մէջ: Բանա-



կավայրը կը գտնուէր գիւղին կալի տարածաշրջանին մէջ: Բանակու- մին ութերորդ օրն էր. երեկոյեան դրօշակի արարողութեան աւար- տին, հերթապահը յայտարարեց յա- ջորդ օրուան յայտագիրը. «Վաղը առաւօտ միօրեայ արշաւ դեպի ծով», 15 տարիքը բոլորած եւ անլի վեր տարիք ունեցող եղբայրները պիտի մասնակցին միայն. թիւն ալ սահմանուած էր, երեսուն հոգի. ան-

լոյսին թափանցումին: Սքանչելի է առաւօտը անտառին մէջ. ամբողջ գիշերը թթուածինով հագեցած ծա- ճերը կ'արտաշնչէին կենարար կա- զը եւ մենք լիաթոք կը շնչէինք՝ վա- յելելով բնութեան պարզեւած մեծ բարիքը:

Մեր ձայներէն ու ներկայութե- նէն խրտչած սկիւռներն ու այլ կըր- ծողներ ցատկոտելով ճիւղէ-ճիւղ կը բարձրանային ծառերուն վրայ եւ



ուսանցանկն ալ ճշդուած, որ շու- տով յայտարարուեցաւ. եւ ի՛նչ ուրա- խութիւն եւ ալ պիտի մասնակցէի խումբի եղբայրներուն հետ միասին: Մենք ամենափոքրերն էինք:

Այդ գիշեր կանուխ մտանք վրաններ, բայց մինչեւ ուշ ժամեր չկրցանք քնանալ: Կ'ուզէինք ժամ առաջ մօտենար արշաւին պահը:

Յաջորդ առաւօտ շատ կա- նուխ՝ աղամամութիւն, խումբը պատրաստ էր սկսելու արշաւը լման տարագով. անբաժանելի սկաու- տական սուլիչը, գաւաթը, դանակը, պարանի հիւսքը կախուած էին իւ- րաքանչիւրին գօտիէն: Իւրաքանչիւ- րին ուսէն կախուած ջրամանը, լու- սարձակն ու սկաուտական գաւա- զանը կու գային ամբողջացնելու եր- կարատեւ արշաւի սկաուտական լման տարագի բացատրութիւնը եւ տակաւին կարմիր խաչի սնտուկը, հացի տոպրակն ու ուտեստը, գորս իւրաքանչիւր խմբակ հերթականօ- րէն պիտի փոխադրէր մինչեւ ծո- վափ: Երկշարք կազմելով խումբը ընթացք առաւ: Կարգապահութիւնը սկաուտութեան հիմնական ուղե- նիշն է: Բոլոր պայմաններու տակ սկաուտը պարտաւոր է պահել կարգն ու կանոնը: Տակաւին մութ էր. խումբին յառաջապահներն ու վերջապահները միայն կը լուսաւո- րէին ճամբան: Զերթապահին հրա- հանգով երգեցինք Տերունական աղօթքը՝ «Զայր Մեր»ը, նաեւ բանա- կումի նուիրուած քանի մը երգ: Ծամ- բան քարքարոտ էր. այդ տարիներ- րուն այսօրուան ողորկ կուպրա- պատուած լայն ճամբան գոյութիւն չուներ, սակայն ինչ փոյթ, խումբը կ'ընթանար համաչափ քալուած- քով. բոլորս ուրախ էինք: Լուսաբաց էր, արեւելքը շառագունած էր, սա- կայն անտառային բարձր ծառերը, որոնք շրջապատած էին ճամբուն եզրերը, խոնարհեցնելով իրենց ճիւ- դերը կազմած էին տեսակ մը բնա- կան փակուղի՝ արգելք դառնալով

ակնապիշ կը դիտէին մեզ, իրենց անդորրը խանգարող այս անկոչ եկուորները:

Մեր առաջին կանգառը վարին Այգեստան՝ Պաղճաղա գիւղի Զայ Կաթողիկէ Աղքատախնամ Միութեան կազդուրման կայանի մօտ գտնուող նոճիներու պուրակն էր, որ ամեն յարմարութիւն ուներ հանգըս- տանալու եւ նախաճաշելու. պուրա- կին մօտէն հոսող առուակի մը կար- կաչը կը հրապուրէր մեզ ու մենք կը յագեցնէինք մեր ծարաւը խմելով այդ պաղ, գուլալ ջուրը ու կը լեցնե- ինք մեր դատարկ ջրամանները: Նախաճաշէն ետք շարունակեցինք արշաւը. լեռնային վայրէջքը վերջ գտած էր. այժմ ճամբան տափա- րակ էր. մեր աջին ու ձախին փըռ- ուած էին բուսականութեամբ հա- րուստ պարտեզներ եւ բանջարա- նոցներ, որոնց մէջ ուշագրաւ էին իրենց դեմքերը դեպի արեւին ուղ- դած փարթեամ արեւածաղիկներն ու կորեկի բարձրահասակ ցօղունները, որոնց ոսկեհատիկները կը հրապու- րէին մեզ, բայց զգո՛յշ: Զերթապա- հը կռահելով մեր մտածումը՝ արգի- լեց մօտենալ բոյսերուն, պտուղնե- րուն. Է՛հ սկաուտի դաւանանքին Ց- րդ յօդուածն ալ կը յուշէ «Սկաուտը կը սիրէ եւ կը պաշտպանէ կենդա- նիներն ու բոյսերը»: Կլիման փոխ- ուած էր. բարձրունքներուն վրայ տի- րող գով գեփուռին փոխարէն մեր դեմքերուն կը փչէր խոնաւ ու տաք հովը: Արդէն մօտեցած էինք ծովուն. քանի մը ուղորապտոյտ ճամբաներէ ետք, մեր աչքերուն դիմաց պար- գուեցաւ Միջերկրականը, որ կապու- տաչեայ գեղուհիի մը նման տարա- ծած էր վարսերը մինչեւ հորիզոն, համբուրելով գեղաչեայ կապոյտը երկինքին ...: Ծո՛վը ծովը պոռացինք բոլորս եւ մոռնալով սկաուտական կարգն ու կանոնը վազեցինք դեպի կապոյտը՝ անտեսելով հերթապա- հին զգուշացման սուլիչին ձայնը: Արդար պատիժ մը սահմանուեցաւ:

Քառորդ ժամ ուշ արտօնութիւն տըր- ուեցաւ ծով մտնելու: Ծովուն մօտ տեղացի գիւղացիներ տաղաւար- ներ կանգնեցուցած էին, ուր կը վա- ճառէին գովացուցիչ, քանի մը տե- սակ ուտեստներէն եւ այլ պարէն: Ձու- րը ձրի էր. տաղաւարներէն մէկը, որ ազատ էր տրամադրեցին մեզի՝ ծովագագեստները հագուելու հա- մար: Արդէն յանձնուած էինք ծովու ջուրերուն ու մոռցած երկարատեւ արշաւին յոգնութիւնը: Ժամերը արագ սահեցան: Կեսօր էր. խոհա- րար եղբայրները պատրաստած էին ճաշը, որ անշուշտ այդ տարիներու բանակավայրերու մէջ պատրաստ- ուած տոլման, դագան քեպապին կամ թաւան չէր կրնար ըլլալ, այլ մի- օրեայ արշաւներուն տիրական ու- տելիքը՝ համեղ «Zwan» պահածոյ միսը, լոլիկով, թթուաշոք եւ տաղա- ւարներու պաղ գովացուցիչով: Ար- շաւը ուներ նաեւ դաստիարակչա- կան յայտագիր. ճաշէն ետք ծովա- փէն քիչ մը հեռու, պարտեզներուն քով հսկայ ուռնիկի մը շուքին տակ շահեկան դասախօսութիւն մը կար- դացուեցաւ «բանակումին օգտա- կարութիւնը» նիւթով, որմէ ետք ազատ ժամ տրուեցաւ: Ոմանք հանգստացան՝ խոտերուն վրայ երկնալույս, ուրիշներ փափաքը ու- նէին ծով վերադառնալու: Զերթա- պահը առիթ տուաւ կէս ժամ միայն: Լողալու սիրահարները դժգոհ էին, բայց ենթարկուեցան հրահանգին: «Չմոռնաք եղբայրներ մեր դիմաց ունինք վերադարձի ճամբան, չվատնենք մեր ուժերը» խօսքերը համոզեցին բոլորին: Ժամը 4:00-ին, վերադարձի ազդանշանը տրուեցաւ եւ ի գարմանք մեր բոլորին, փոխա- նակ ուղղուելու դեպի այն ճամբան, ուրկէ եկած էինք, մեզ առաջնորդե- ցին ծովափին մօտ խարսխած նա- ւակի մը մէջ: Նաւակով պիտի ուղ- դուէինք թուրք-սուրիական սահմա- նագիծին վրայ գտնուող Գալատու- րանի ծովեզերքը, որով բաւական կրճատած կ'ըլլայինք վերադարձի ճամբան եւ ինչայնք արդէն իսկ սպառած մեր ներուժը:

Թէ երեսուն հոգի ինչպէս տե- դաւորուեցաւ նաւակին մէջ դժուար է բացատրել: Արգիւրած էր նաւա- կին վրայ աւելորդ շարժումներ ընել նաւարկութեան ընթացքին: Ծովուն ջուրերը հասած էին նաւուն շրթնե- րը. թէեւ ծովը խաղաղ էր, սակայն աննշան ալիքներն իսկ կը թրջէին մեր տաբատները, եւ ջուրը կ'անց- նէր նաւակին ներսի կողմը: Սկաու- տական գաւաթներով կը փորձէինք ջուրը պարպել: Տեսակ մը վախ պա- տած էր մեզ: Կը խրախուսէինք իրար եւ իւրաքանչիւրը կը փորձէր քողարկել իր վախը: Ապաւինեցանք Աստուծոյ՝ աղօթելով «Զայր Մեր»ը. թերեւս մինչեւ այդ պահը այդպէս հաւատքով չէինք աղօթած մեր կեանքի ընթացքին. Եւ ո՛վ հրաշք, ալեկներն ալ կարծես չքացան, ծո- վուն տիրեց կատարեայ հանդար- տութիւն: Թերեւս ներկաներուն մէջ անմեղ մը կար, որուն աղօթքը ըն- դունելի եղաւ Աստուծոյ կողմէ: Ար- դէն ժամը հիկզ էր, երբ ոտք դրինք եւ ելանք ափ՝ ողջ ու առողջ: Մեր վախը հազիւ փարատած էր, երբ

ԿԱՆԱՆՑ ՏՕՆԸ



Պերճուհի Ավետեան

Մարդիկ հին ժամանակներէն կրօնական ու ժողովրդային տօներ, ծիսակատարութիւններ կատարած են, անկասկած անհրաժեշտութիւնը զգալով համատեղուելու եւ միասնաբար ուրախ կամ խորհրդաւոր պահեր վայելելու: Պատմութեան ընթացքին տօները վերափոխուած են հեթանոսականէն դէպի քրիստոնէական, թագաւորական միատիրութենէն դէպի դասակարգային հաւասարութիւն, ամբոխավարականէն դէպի ազգային գիտակցու-



թիւն... Տօնախմբութիւնները այլ գունաւորումներով եւ ըմբռնումներով արտայայտուած, ամբագրուած են թուականներ յիշատակելու:

Իւրաքանչիւր ժողովուրդ տօնախմբելու իր ոճը ունի, զինք բնորոշող մշակութային ու ազգային ընդգծումներով: Ազգային, քաղաքական բնոյթ կրող տօնախմբութիւններու ընթացքին ընդհանրացած են շքերթները, մշակութային ձեռնարկները, շնչալից ճառերը:

Ներկայիս տօները անհամար են, ամէն օր նոր տօնի մը դէմ յանդիման կը գտնուինք: -Մանուկներու Իրաւունքի Օր, Լրագրողներու Օր, Սիրոյ Օր, Գիրք Նուիրելու Օր եւ այլն, եւ այլն: Սակայն յատկանշական են աշխարհի բոլոր երկիրներու կողմէ ընդունուած, համամարդկային ճանաչողութիւն ունեցող տօները: 8 Մարտը այդ նշանաւոր տօներէն է:

1914-էն սկսեալ, 8 Մարտը ՄԱԿ-ի որոշումով Կանանց Միջազգային Տօն հռչակուեցաւ, յարգանքի տուրք մատուցելու տնտեսական, քաղաքական եւ հասարակական ոլորտներուն մէջ կանանց ձեռքբերումներուն: Եւ ինչպիսի դժուար ու տաժանելի պայմաններով փափուկ սեռը կրցած է պարտադրել իր իրաւունքները, դէմ երթալ երկրորդ կարգի եակ ըլլալու տրամաբանութեան, արտաքսնապէս քնքոյճ բայց ներքնապէս տոկուն արարածներու յատուկ պայքար մղելով:

Այս թուականը այլ իմաստ ուներ ծննդավայրիս մէջ, արծակուրդի սիրելի օր՝ հեռատեսիլային յատուկ ծրագիրներ կը սփռուէին. տեղի կ'ունենային շքերթներ, պաշտօնական տօնախմբութիւններ, ուր ատենախօսը կը շնորհաւորէր կուսակցութեան տօնը ու յաւետ հաւատարմութիւն կը խոստանար, սրահին մէջ խնուած մարդիկ ոգեւորութեամբ «Յոնա» եւ գանազան ոգեւորիչ, օրուան խորհուրդը փառաբանող խոստումնալից, բացազանչութիւններ եւ լօգունքներ կ'արձակէին

(այդ խուժանէն ո՞վքեր մնացին հաւատարիմ, դժուար է հաստատել, դէպքերը միայն փաստեցին, թէ մեծ էր պաշտօններու երկրպագուներուն նաեւ դաւաճաններուն թիւը):

Երկու տարի է 8 Մարտի տօնակատարութեան ներկայ կ'ըլլամ Երեւանի մէջ, հոս ոչ միայն Կանանց Միջազգային Տօն է, այլ մէկ ամսուան տեւողութիւն ունեցող կանանց Մայրութեան եւ Գեղեցկութեան Տօն, որու արմատներով խորհրդային ժամանակներէն եկող եւ օրին քրիստոնէական տօներէն աւելի սիրելի դարձած այս տօնը, բարեփոխուելով ու երկար տեւողութեամբ յիշատակուելով, գրաւիչ անուանումով կը տօնախմբուի: Քաղաքին կեդրոնը բարձր ճաշակով, շատ գեղեցիկ զարդարուած է, գոյնզգոյն ծաղիկներ, փուլիկներ, հովանոցներ: Ընդհանուրապէս կը հնչեն ամենուրեք, այդ մարդիկ սիրալիր են, ծաղկեփունջերով բեռնաւորուած. տարուան մէջ գոն օր մը կիները պատուելու պատեհ առիթ է. գեղեցիկ պատկեր (գէթ երեւութապէս):

Երիտասարդ մը վարդի խոշոր փունջ մը ձեռքին տիկիններուն, երիտասարդուհիներուն կը մօտենայ սիրալիր ժպիտով, հատ մըն ալ ինծի բաժին կ'իյնայ... վարդ մը ու լայն ժպիտ՝ օրուան խորհուրդը փոխանցող... ժպիտն ու նուէրը յարգուած կին ըլլալու բաւարարութիւն կը պարզեմնապահմը, թեպէտ պահ մը... Ու մտածել կու տան, թէ ինչ ճամբով հասած ենք նման տօնի...

1908-ին Նիւ Եորքի մէջ Սոցիալ-Դեմոկրատ Կուսակցութեան կոչին անսալով, 15.000 կիներ շրջեցան ամբողջ քաղաքը՝ պահանջելով կրօնաւարտ աշխատանքային ժամերը, տղամարդոց հաւասարաչափ աշխատավարձ ստանալ, ընտրութիւններու մասնակցելու իրաւունք ունենալ: Յոյցը բրտօրէն գսպուեցաւ ոստիկանութեան կողմէ, սակայն աշխարհի մեծ երկիրներու մէջ յարատեւ պայքարի, գաղափարական միաւորման որպէս արդիւնք ի վերջոյ ընդունուեցան պահանջները, հաստատուեցաւ տօնը եւ մենք կը վայելենք անոր բարիքները:

Անկասկած տակաւին այրը գերադասող յետամնաց մտայնութիւն կը տիրէ, օրինակ՝ ինչպէս կարելի է մարդկային չափանիշներով ընթանել արհեստական վիժում կատարելը, արգանդի պտուղին եզ ըլլալու պարագային, կամ ծնողքին կողմէ նախապատուութիւն տալը արու գաւկին, կ'իրաւագրուին աղջիկ գաւկները (ուրիշի ապրանք) ըլլալու պատճառաբանութեամբ. մասնաւորապէս Արեւելքի ժողովուրդներուն մօտ նման պարագաներ կը ման տարածուած եւ սովորական:

Թող այդ մարդիկ կոճկելով իրենց բաճկոնները բարձրանան բեմ ու շնթալից ճառեր տեղացնեն մարդու իրաւունքներու մասին, յետոյ տան մէջ մատ թափ տալով յի-

ԽԻՂՃԸ, ԱՊԱ ԱԶՆՈՒՌԻԹԻՒՆՆ ՈՒ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ



Ծովիկ Կարապետեան

- Կարծիքովդ հոլանտացին դիւրահաղո՞րդ է:
- Այո՛, անոր մարդկային արժէքները բարձր են, մարդամօտ է ու կը սիրէ օգնել:

- Եկած երկրորդ բնակիչները այդպէս չէ՞ն:
- Այդպէս են, բայց մենք միայն մեր ծանօթներուն է որ կ'օգնենք, իսկ օտարներուն՝ ոչ:

Եկեղեցւոյ բակը կը գրուցէինք ես ու Նորման: Յիշեցի, երբ Յալեպ էի, մեր դիմացի շէնքը նորաբնակներ կային, երկու կին՝ 30-35 տարեկան ու մանչ մը՝ 6-7 տարեկան: Կիներէն մէկը յոյ էր, հայ էին բայց «օտար»:

Օր մը յոյ կինը մեր տունը այցելեց, առանց նախօրօք տեղեկացնելու: Ամառ էր: Պատշգամը սուրճերնիս խմեցինք, ա՛խ այդ պատշգամը...:

Բոլոր դրացիները մեզ տեսած էին արդէն: Կինը հազիւ կէս ժամ նըստաւ ու գնաց: Ան քաղաքավարութեամբ եկած էր մեզմէ ելեկտրական հոսանքի գիծ մը խնդրելու, փոխադարձաբար ինք ես գիծ մը պիտի տար, որ եթէ յանկարծ հոսանքը անջատուէր, պիտի կարենայինք օգտուիլ միւս գիծէն:

Առետուրը կատարած էի արդէն: Ելեկտրական թելերուն պատճառով թաղերնիս վերածուած էր սարդի հիւսած ոստայնին, ապա ան խնդրեց շէնքի մայր գիծէն ես օգտուիլ, հաստատեցի որ կը հարցնեմ շէնքի բնակիչներուն ու եթէ կարելի է՝ սիրով կը տեղեկացնեմ իրեն: Հեռաձայնիս թիւը արձանագրեց ու հեռացաւ:

Հազիւ պատշգամ ելայ, դեմի դրացուհիս ձեռքի ու բերնի շարժումներով բաներ մը ըսաւ, մէկ ձեռքին ափը բերանին տանելով ցոյց կու տար նորաբնակներուն պատշգամը, ըսել կ'ուզէր՝ «Ի՛նչ գործ ունի այս կինը ձեր տունը...»:

Նոյն պահուն հեռաձայնս հնչեց, շէնքի դրացուհիս էր, կը հարցնէր, թէ եթէ յարմար է՝ կը փափաքէի ինքն ու Սիրվարդը սուրճ խմելու գալ: Եկան: Դեմի դրացուհին ալ միացաւ մեզի: Զորս թաղեցի դրացուհիներ հաւաքուեցանք: Թուրք ինչպէ՞ս կը տեղայ ծառէն, երբ շարժենք ծառը, կարկուտը ինչպէ՞ս կը տեղայ անգութօրէն ցաւցնելով մեր դէմքը՝ ճիշդ այդպէս տեղացին նորաբնակներուն հասցէին հիւսուած պատմութիւնները:

- Աղջիկ, ինչպէ՞ս տունդ մտցուցիր այս կինը, ասոնք անպատիւ են:
«Անպատիւ» բառը միշտ ալ հարցական մնացած է ինծի համար: Ի՛նչ ըսել է «անպատիւ», մարմինն է պատիւը, թէ բարոյականը... Իրենց ըրա՞ծը ինչ էր. բամբասել, ցեխարձակել կամ թէ ուրիշին դժբախտութիւնը շահագործելով բարձրանալ, իբրեւ թէ իրենք դրախտէն եկած անմեղներ ըլլային...

- Զլւեցի՞ր, այս կինը ամուսնալուծուած է, մանչը ամուսինէն է, իսկ փորիկը՝ ուրիշէ մը: Քոյրն ալ կարծեմ շեղած է:
«Կարծեմ» ըսաւ քրոջը համար, վստահ չի գիտեր ուրեմն, իբրեւ թէ մնացածը շատ լաւ գիտէ, ո՞ր գաւկին որմէ՞ ըլլալը...

Մեծ մայրս յաճախ կը լռեցնէր այսպիսի խօսակցութիւնները ըսելով. «Այս գործը երկու անձի միջեւ կը պատահի, երրորդը ինչպէ՞ս տեղեկ կ'ըլլայ, արդեօք ան տեղ մը մո՞մ բռնած կ'ըլլայ»:

- Մեզի ի՛նչ, Աստուած օգնէ,- ըսի ու նիւթը փոխեցի, չկարենալով առաջարկել, որ ելեկտրական հոսանքի գիծ մը կարելի՞ է երկարել «անպատիւ» կնոջ տունը:

Նման դէպք մը մեր շրջանին մէջ պատահեցաւ վերջերս՝ Հոլանտա: Սուրիոյ Հոմս քաղաքէն գաղթած երիտասարդ տիկին մը, ամուսինը ձգած, ու երկու մանչ գաւկներուն հետ Հոլանտա եկած էին. հակառակ անոր որ քրիստոնէայ չէր, եկեղեցւոյ անդամներս օգնեցինք տիկնոջ որ իր տունը կահաւորէ, ո՞վ ինչով որ կրնար՝ հասաւ. «Նոր կեանքի կը սկսի, առանձին կին է, պէտք է ձեռք երկարենք»:

Արդեօք մեր թաղի յոյ կինը «նոր կեանքի» իրաւունք չունէ՞ր: Աստուած մարդու տուած է աչք, ականջ, լեզու ու ուղեղ մտածելու. մենք յաճախ կը գործածենք մեր ականջներն ու լեզուները միայն, աչքերնիս ամուր կը գոցենք՝ յանկարծ լաւ բան մը տեսնելով չըլլայ թէ մեր լսածէն շեղինք ու մեր ուղեղը կղպած կը պահենք պահարանին մէջ, որ աշխատելով չմաշի:

Ես պիտի նախընտրէի, որ խիղճը առաջնահերթը ըլլար, ազնուութիւնն ու գիտակցութիւնը անոր հետեւէին: Կանանց իրաւունքը երկրէ երկիր, մշակոյթէ մշակոյթ կը տարբերի: Կիներու իրաւունքը պիտի պահանջեմ կիներէն, եթէ մենք իրարու պայմանները յարգենք՝ աշխարհն ալ մեզ պիտի յարգէ:

շեղեն, թէ իրենք տղամարդ են, հետեւաբար ամէն ինչի մէջ առաջնային ու իրաւատէր:

Յարգելով յիշատակը արի կանանց, հաւատալով, որ ներկայ դարուս մկանները այնքան անհրաժեշտ չեն որքան ուղեղը, կը շնորհաւորեմ Կանանց Տօնը, այն կանանց, որոնք վստահելով իրենց ճարտարութեան ու աշխատասիրութեան սերունդ կը դաստիարակեն, իրենց Էութենէն մասնիկ մը կը փոխանցեն մարդկութեան, ազգին ու պատմութեան:



Աշակերտական Անկիւն

ՀԱՅ ԼԵՉՈՒՆ



Ժանի Ամպարճեան

Հայ լեզուին հանդէպ յատուկ սեր ունիմ:

Մանկութենէս ինծի համար իւրայայտուկ եղած է հայերէնը: Անով կըր- նամ արտայայտել զգացումներս, դիւրաւ բառեր կը գտնեմ, զգացումներս յստակօրէն կ'արտայայտեմ:

Եօթը տարեկանս, Յունաստանի ազգային ԼԵՈՆ Սոֆի Յակոբ- եան վարժարան յաճախեցի, ուր աշակերտները թէեւ հայ ընտանիքներու գաւակներ էին, բայց միշտ յունարէն կը խօսէին: Ինծի համար շատ դժ-



ուար էր այդ մթնոլորտին համակերպիլ ու ընտելանալ: Դժուարութեամբ անցուցի այդ մէկ տարին, անկէ ետք տեղափոխուեցանք Քեսապ, ուր յաճախեցի Ազգային Ուսումնասիրաց վարժարան: Ուր ախ ութեամբ դպրոց կը յաճախէի, որովհետեւ բոլորը հայերէն կը խօսէին, ուսուց- չուիները, հարկ եղած պա- րագային, հայերէնով կը բա-

ցատրէին գիտութեան, թուաբանութեան եւ այլ դասեր:

Այս բոլորէն ետք, երբ Լաթաքիոյ Ազգային Սրբոց Նահատակաց վար- ժարան յաճախեցի եւ աշակերտեցի տիկին Ռիթա Կաղեանին, հայերէն լեզ- ուին հանդէպ սերս կրկնապատկուեցաւ:

Շատ կը սիրեմ հայերէնի դասապահը. միակ պահն է, որմէ չեմ ուզեր բացակայիլ եւ կ'ուզեմ միշտ լսել ուսուցչուհիի բացատրութիւնները, պատ- մութիւնները, որոնք շատ հաճելի ձեւով կը ներկայացնէ եւ միշտ կը քաջա- լերէ մեզ, որ գրեմք ու կարդանք հայերէն:

Շնորհակալ եմ, տիկին Ռիթա:

Է. կարգ

Լաթաքիոյ Ազգ. Սրբոց Նահատակաց վարժարան

ՔԵՍԱՊԻ ԿԱՐՕՏ «Իմ Պապուկին գիւղը»



Մարալ Սեւերեկեան

Ինձմէ շատ հեռու, բայց սրտիս մօտիկ, Միշտ աչքիս դիմաց, մտքիս մէջ տպուած, Իր օղջ մաքուր, աղբիւրը գուլալ Արեւը պայծառ, դաշտերն միշտ դալար:

Մինչ հովն կը փչէ, ծառերն կը պարեն, Թիթեռն կը թռչի, թռչունը կ'երգէ, Յանկարծ մութ ամպերն, որ փայլատակին Անձրեւն յորդառատ արտերն կ'ոռոգէ:

Պապուկիս տունը, այնքա՛ն սիրելի Կարօտ ունիմ ես, շա՛տ սքանչելի, Գարուն թէ ամառ, աշուն թէ ձմեռ Տրոփող սիրտով, զինք տեսնել կ'ուզեմ:

Տեսնելիս դիմաց, պարտէզներն առատ Մրգատու ծառեր, համեղ պտուղներ, Պապուկիս քրտիկներով բերքերն հասունցած, Ձմրան կը դառնան ապահով պաշար:

Իսկ երբ հոն ըլլամ, աչքերս բանամ Նանուկիս ժպիտով օրս կը սկսիմ, Անոր գուրգուրոտ շատ պաչիկներով, Մանուկ կը դառնամ գրկին մէջ տաքուկ:

Հապա նանուկիս դալար ձեռքերէն... Համեղ ճաշերը, թոնիրին հացը Ինչպե՛ս մոռնամ ես, կամ չգնահատեմ Անոնց տքնաշան գործերը բոլոր:

Բ. կարգ

Դամասկոսի Ազգ. Միացեալ վարժարան

ՀԱՅ ԱԲԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ «ԲԵԹԷԼ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԻ» ԲԱՑՈՒՄ

Սուրիական Հայրենիքին դի- մագրաւած տագնապալից օրերուն, մինչ բռնութիւնն ու անկայուն վիճա- կը կը շարունակուէր, ընտանիքներ օրէ օր կը դիմագրաւէ- ին ծանր վիճակ՝ վախ, անորոշութիւն, հիւան- դութիւն եւ ապագայի հանդէպ մտահոգ ու-

թան, նախաձեռնութեամբ Հայ Աւե- տարանական Բեթել Եկեղեցիի Ըն- կերային Ծառայութեան Յանձնա- խումբին, ներկայութեամբ ալ Պա-



թան: Այս վիճակը եր- բեմն պատճառ կը դառ- նար ընտանիքներու քայքայումին: Հետեւա- բար, մարդիկ կարիքը ունէին հոգեւոր, նիւթա- կան օգնութեան, բարո- յական քաջալերանքի, յորդորի ու մխիթարութեան: Այս միտքէն թելադրուած, Հայ Աւետա- րանական Բեթել Եկեղեցին մտայն- դացումը ունեցաւ իր ծառայողա- կան դաշտը ընդարձակելու եւ հիմ-

աս կուսակցութեան քարտուղարին, ՀՀ Հալէպի Գլխաւոր Հիւպատոսին, Հալէպի Առողջապահութեան Տնօ- ղնութեան, բժիշկներու, Հայ Աւետ. Համայնքային Գործադիր Մարմի-



նիս, ՄԱՀԱԵ Միութեան Կեդրոնական Մարմինին, Հալէպի Հայ Աւետարա- նական Վարժարաններու Տնօրէնութեանց եւ ու- սուցչական կազմերուն, ինչպէս նաեւ Հայ Աւետա- րանական Եկեղեցիներու Միացեալ Ժողովներուն եւ հոծ բազմութեան:

Վերապատուելի Յա- րութիւն Սելիմեան պաշ- տօնապէս բաց յայտա-

նելու Բժշկական կեդրոն մը (2013), ուր հիւանդներու այցելութեան ու անոնց բուժման միջոցներ պիտի հայթայթուէին:

Աւելի քան վեց բժշկական ծա- ռայութիւն մատուցող «Բեթել Բուժ Կեդրոն»ը կը գործէր շաբաթը վեց օրուան դրութեամբ, Հալէպի բնակ- չութեան բժշկական ծառայութիւն եւ անվճար դէղորայք մատուցելով: Բուժարանին մաս կը կազմէին ներ-

րարեց «Բեթել Ատամաբուժարա- նը», մատնանշելով, թէ բուժ կեդրո- նը իր մասնագիտական բաժիններով՝ հայ ժողովուրդին դժուարու- թիւնները ամոքելու վայր պիտի հանդիսանայ, ինչպէս նաեւ ծառա- յութեան մէջ պիտի մնայ առանց յա- րանուանական խտրութեան, բարե- սիրական եւ մարդասիրական ծա- ռայութիւններ հայթայթելով:

Իր խօսքի աւարտին ան խընդ-



քին հիւանդութեանց, ոսկրաբուժութե- ան, մորթային, քիթ-ականջ-կո- կորդ, միզային, կանացի հիւանդու- թիւններու, մանկաբուժութեան, վի- րաբուժութեան եւ վերջերս նաեւ ատամաբուժարանի բաժինները:

Ատամաբուժարանի բացումը տեղի ունեցաւ Կիրակի, 25 Փետրը- ուար 2018-ի, յետմիջօրէի ժամը 1:00-ին, հովանաւորութեամբ Վեր. Համայնքապետ Յարութիւն Սելիմ-

րեց Աստուծոյ օրհնութիւնն ու պաշտպանութիւնը մեր ժողովուր- դին կեանքին համար:

Վերապատուելիին խօսքէն ետք, ներկաները ատամաբուժա- րան այցելեցին ու իրենց շնորհաւո- րութիւնները եւ գնահատանքները փոխանցեցին եկեղեցւոյ հովիւին եւ Միացեալ Ժողովին այս ծրագիրին իրագործման համար:

Սեւան Զիրիշեան

ՅԱՐԳԱՆՔ ՍՈՒՄԿԱՅԻԹԻ ԶՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կիրակի, 4 Մարտ 2018-ի առաւօտեան, Լաթաքիոյ Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ մէջ յաւարտ Սուրբ Եւ Անմահ Պատարագի, հոգեհանգըստ-

եանի եւ Սերլի Զանուկիքի կատարողութեամբ ներկաները ունկնդրեցին Վահան Թեքեանի թուրքին ուղղուած «Պիտի Իյնաս» քերթուածը: Աս-



եան պաշտօն կատարուեցաւ 1988-ին Փետրուար եւ Մարտ ամիսներուն Սումկայիթ քաղաքին մէջ կատարուած եղեռնագործութեան զոհ գացած հայորդիներու յիշատակին, որմէ ետք ներկայ հաւատացեալները ուղղուեցան «Գանձասար» սրահ, ուր տեղի ունեցաւ ոգեկոչման հանդիսութիւն:

Մուկըող աշակերտուհիներու ինքնավստահ կեցուածքն ու ճիշդ առագանութիւնը տպաւորեց ներկաները:

Օրուան պատգամը փոխանցեց Արժ. Տ. Տաթեւ Ա. Քիւնյ. Միքայելեան:



նր: Ան յետադարձ ակնարկով անդրադառնալով Սումկայիթի դէպքերուն ըսաւ. «Ջարդարար խուժանը

Ներկաները մէկ վայրկեան յոտընկայս յարգելէ ետք նահատակներու յիշատակը, բացման խօսքով հանդես եկաւ Ռիթա Կաղեան-Տիգրայիքեանը: Ան նկատել տուաւ, թէ «Այս տարի 30 ամեակն է Ատրպէյճանի Սումկայիթ քաղաքին մէջ հայ խաղաղ բնակչութեան դէմ թուրք զօրքարտուած բարբարոսութիւններուն եւ ջարդերուն, որոնք իրենց բնութիւնով ո՛չ մէկ տարբերութիւն ունէին դար մը առաջ գործադրուած թուրք



ոճրային արարքներէն ու ցեղասպանութենէն: Սեր ժողովուրդը այս օրերուն կ'ոգեկոչէ Սումկայիթի իր նահատակները նաեւ բողոքի ցոյցերով եւ քաղաքական ելոյթներով հանդես կու գայ աշխարհի բոլոր ծագերուն, Սումկայիթի սպանդին դատապար-

ծրագրուած կերպով տունէ-տուն մըրտնելով կոտորեց հայ անգէն ազգաբնակչութիւնը: Սեր ազգակիցները ենթարկուեցան անարգանքի, հալածանքի եւ սպանութեան, միայն այն պատճառով, որ Արցախի ժողովուրդը կը հետապնդէր իր օրինական իրաւունքն ու ազատութիւնը»:

Քահանայ Զայրը շեշտեց, որ այսօր աւելի քան որեւէ ժամանակ մենք պետք է անդրադառնանք, որ իբրեւ ազգութիւն Զայաստանի մէջ կամ սփիւռքի տարածքին պետք է գիտակցինք, թէ պարտաւոր ենք բռունցք դառնալ, ըլլալ մեր հայրենիքին կողքին եւ մեր ազգին ազատութեան պայքարին մէջ բերենք ամբողջական մասնակցութիւն:

«Յոգւոց» աղօթքով եւ բոլորին կողմէ արտասանուած «Տէրունական աղօթք»ով փակուեցաւ օրուան հանդիսութիւնը:



տունը եւ պատժուող պահանջելով»:
Գեղարուեստական յայտագրով իրենց մասնակցութիւնը բերին Ազգ. Սրբոց Նահատակաց Վարժարանի միջնակարգէն խումբ մը աշակերտներ, որոնք «Տունն Իմ Զայրենի» գեղեցիկ երգը երգելով հմայեցին ներկաները: Ինչպէս նաեւ Անի Պետրոս-

Թողակից

Նշմար

90-ԱՄԵԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ

Երբ ընթերցողները տեսնեն վերնագիրն ու հասկնան, որ խօսքս Թորոս Թորանեանի մասին է, քմծիծաղով մը պիտի ըսեն՝ «Ի՞նչ երիտասարդ, Թորոսը ծերացեր է, մարդուն ուսերը արդէն կքած են, քալուածքը դանդաղած է...»: Այո՛, ճիշդ է, սակայն մարդուն միտքը դեռ կը սուրայ, տրամաբանութիւնը կը շողարձակէ, կը խօսի ու կը գրէ անսայթաք, ալ ի՞նչ ծերութիւն:

Զալեպի մէջ հազիւ գտնես զինք չճանչցող մը, ամէնուն ծանօթ իր ամէնօրեայ այցելութիւններով, զանազան բեմերէն իր ելոյթներով ու յատկապէս իր հրատարակած բազմատասնեակ գիրքերով ու յօդուածներով:

Վերջին մօտ կէս դարուն, որպէս բժիշկ Երեւանի Բժշկական համալսարանէն շրջանաւարտ ըլլալէ ու Զալեպ վերադառնալէ ետք, իր անջնջելի կնիքը թողուց Զալեպի գրական-մշակութային կեանքին մէջ: Խօսեցաւ ու գրեց, գրեց ու խօսեցաւ, հալեպահայ բեմերը վկայ: Եղաւ մեր գիր ու գրականութեան տարածման անսպառ աղբիւր, հաւատաց հայ ժողովուրդի յանրաժողովեան ու մունետիկը դարձաւ անոր:

Տարիներով Զայկական հանրագիտարաններուն Նորահրատարակ հատորները հասցուց բաժանորդներուն, նոյնը ըրաւ հայրենի «Գարուն» ամսագրի պարագային, զանոնք հալեպահայ բաժանորդներուն տանելով եւ հաւաքուած բաժանորդագիրները հասցուց խմբագրութեան: Որոշ մարդիկ իր այս անօրինակ ծառայութիւններուն մէջ անձնական շահ կայ կարծեցին, ոչ միայն կարծեցին, այլ նաեւ չարախօսեցին, երբ ճիշդ հակառակը՝ բաժանորդագիրներէն պակասած իր գրպանէն կը դնէր ու կ'ուղարկէր Երեւան:

Մօտ չորս տարիէ ի վեր հաստատուած է Երեւան ու կը շարունակէ իր նախապիտանութիւնները, որոնք արդէն իր կեանքին անբաժան մասնիկները դարձած են: Կը գրէ ու կը հրատարակէ, կը մասնակցի գրեթէ բոլոր գրական ձեռնարկներուն, մէկ ոտքը Զայաստանի Գրողներու Միութեան տան մէջ է, միւսը՝ գրադարաններն ու տպարանները:

Գրելը իր կեանքի թթուածինն է, առանց որուն չի կրնար ապրիլ: Իր յախումն բնաւորութեան պատճառով յաճախ վիճած է, կարմըրած ու ձայնը բարձրացուցած է, սակայն գարնան յորդառատ անձրեւին պէս շուտ դադրած է անոր տեղումը եւ կրկին պարգած է երկինքը: Իր առաւելութիւններուն կողքին ունեցած է թուլութիւններ, մեղմ բնաւորութեան կողքին, փոթորկոտ ելոյթներ, զինք չճանչցողներ նեղացած են, իսկ զինք ճանչցողներ՝ ներողամտաբար ժպտացած: Մարդ է վերջապէս, գերմարդ չէ:

Երեւանի Իսահակեանի անուան գրադարանը եղաւ առաջինը, որ Մարտի առաջին օրը յիշատակեց իր տարեդարձը: Ելոյթ ունեցող տասընեակ մը գրականութեան մարդիկ գնահատանքի խօսքերով ողջունեցին զինք ու իր հարուստ կենսագրութիւնը:

3 Մարտին ալ Աշտարակի շրջանի Ուշի գիւղի բնակիչ, նախկին քանատահայ մտաւորական ու կրթական մշակ Մարգար Ծարապխանեանի կազմակերպութեամբ, գիւղի Մշակոյթի տան մէջ նշուեցաւ իր տարեդարձը, գրողներու հոծ բազմութեան մը ներկայութեան. հոն նոյնպէս ելոյթներով իրենց անվերապահ գնահատական խօսքերը արտասանեցին շարք մը պատկառելի գրողներ, սակայն իր մեծարման պաշտօնական հանդիսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 27 Մարտին, Զայաստանի Գրողներու Միութեան դահլիճին մէջ:

Ամռոջ ու բեղմնաւոր Նոր ամեակներ ու բարի երթ Թորանեան մարդուն ու գրողին՝ դէպի 100-ամեակ:

Յակոբ Միքայելեան

ԶԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ «ԲԵԹԷԼ ԱՏԱՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ»Ը՝
օժտուած արդիական սարքաւորումով և մասնագետ բժիշկներու
հսկողութեամբ պատրաստ է ընդունելու ձեզ առօրեայ դրութեամբ,
կ.ե. ժամը 4:00-7:00 Զայ Աւետ. Բեթել Եկեղեցւոյ շրջափակէն ներս:



Հեռ. 4666500

*Մատչելի գիներ *
*Արձակուրդի օր՝ Կիրակի *

Մ Տ Ա Մ Ա Ր Զ Ա Ն Բ



ԽԱԶԲԱՌ (ՄԽ 239)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1					■						■	
2			■	■								■
3			■	■	■			■	■	■		
4		■	■				■				■	
5					■			■				■
6					■			■				■
7			■	■				■				■
8			■				■				■	
9			■		■		■				■	
10	■				■			■			■	
11		■								■		
12									■			

ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄՍ 239)

Տեղադրե՛ք (1-9) թուանշանները (9x9) քառակուսիներուն մէջ այնպէս, որ իւրաքանչիւր հորիզոնական եւ ուղղահայեաց տողի մէջ, ինչպէս նաեւ (3x3) տուփիկի մէջ մէկ անգամ արձանագրուին:

	5	4		3		9		
		1		7				2
				9		4		7
						8		1
3	1			4	6		7	9
		2		5				
	8	5	9					
			6					5
4				1		2	9	

ՊԱՅՈՒՄԾ ԲԱՌ (ՄՊ 10)

Հայկական իգական անունները շնչելով գտե՛ք պահուած բառը: Պահուած բառը 7 տառերէ բաղկացած իգական անուն մըն է, Յովհաննէս Զաչազկունիի կնոջ անունը, որ Հայաստանի անկախութեան օրերուն իր գործօն մասնակցութիւնը բերաւ:

ա	ա	բ	փ	ի	լ	ա	բ
գ	բ	ն	ս	ծ	բ	ա	ի
շ	է	ի	ա	ա	ի	հ	թ
ո	է	փ	ն	ն	ւ	լ	բ
ւ	ա	ա	ի	ո	ո	ա	ա
շ	ն	դ	գ	ւ	լ	բ	ա
ա	ն	ա	է	ա	ո	ի	ն
ն	թ	կ	դ	ս	օ	ս	ի

Հորիզոնական

- Արցախի հիւսիսը գտնուող լեռ: Սեւանայ լիճի ձուկերէն:
- Երկբարբառ: Արցախի առաջին դպրոցի վայրը:
- Սարսափ: Հակառակ՝ ռամկօրէն այր: Տարի:
- Ցուցական դերանուն: Հայ գուսան:
- Պարսկաստանի հիւսիս-արեւելքը գտնուող պատմական երկրամաս:
- Հակառակ՝ հայ նահապետ: Տարածքի միաւոր: Բաղաձայն տառեր:
- Քէն: Ծառի տեսակ: Հայ երգիչ:
- Բաղաձայն տառեր: Հայկական տոմարի չորրորդ ամիսը: Սուրբ Պատարագին օրհնուած նշխար:
- Տառի մը անունը: Կրկնուած բաղաձայններ: Տառի մը անունը:
- Քրիստոսի առաջին հրաշքին վայրը: 5070: Տառի մը հարեւանները:
- Հակառակ՝ տարածքի միաւոր: Յաւի ճիչ: Հակառակ՝ շաղկապ:
- Արցախի լեռնաշղթաներու ամենաբարձր կէտը: Հնարք:

Ուղղահայեաց

- Բոլորը միասին: Աղբիւր:
- Ճամբայ: Ատաղծի սղոցուած շերտ:
- Կրկնուած բաղաձայններ: Խառնատառ՝ գրաբար լեզուով «օր»:
- Ապաւէն:
- Հայաստանի մէջ քրիստոնէութիւնը պետական կրօնը դառնալու թուականը: 24 ժամ: Արական անուն:
- Փիլիսոփայ: Անձնական դերանուն:
- Օգուտ, վաստակ: Քաջ: Կրկնուած բաղաձայններ:
- Հակառակ՝ 5040: Աչք: Ամենօրեայ սնունդ:
- Կրկնուած ձայնաւորներ: Արցախի գետերէն:
- Հակառակ՝ 2400: Անշարժ:
- Վիզ, պարանոց:
- Ծանրաքայլ: Մէկը:

Նանար, Չեփիւռ, Անի, Շուշան, Նանոր, Դալար, Արփի, Սօսի, Թագուհի, Արին, Ծիլա, Սեդա, Լար

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Համալոյեան ընտանիքը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, նուիրատուութեամբ կամ հեռաձայնով մասնակից դարձան իրենց հարազատին՝

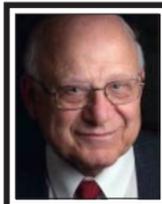
ՀԱՆԳՈՒՅԵԱԼ

ՄԱՐԳԻՍ ՀԱՄՊՈՅԵԱՆԻ

մահուան սուգին:

Հանգուցեալի քառասունքի հոգեհանգստեան պաշտօնը պիտի կատարուի Կիրակի, 11 Մարտ 2018-ին, յաւարտ Ս. Եւ Անմահ Պատարագի, Ս. Աստուածածին եկեղեցոյ մէջ, Վիլլաներ - Հայկա:

Յետ հոգեհանգստեան արարողութեան ցաւակցութիւնները պիտի ընդունուին հանգուցեալին եղբոր Վարդան Համալոյեանի բնակարանէն ներս:



ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

ԽԱԶԲԱՌ (ՄԽ 238)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	ւ	2	ո	յ	ճ	ա	ո	բ	ն	ա	ի	բ
2	ա		դ	ո		լ	ա		ո	բ		է
3	յ		ո	ւ	բ		հ	է	բ	ա		ն
4	բ		բ	2	է		չ	ա		ա	ա	
5	ի	ւ	կ	ա	գ	ի	բ		հ	բ	ա	կ
6	կ	ի		բ		բ	ա		բ	ա	բ	ա
7			ա	ա	ա	ա	ա	կ	ա	ն		
8	հ	ա	յ	բ	է	ն	ի	2		կ		
9	ա	ւ	է			ն	ա		յ	ա	կ	
10	գ	է	բ	փ	ա	ն	բ		ո	յ	ա	
11							յ	ա	յ		գ	
12	գ	ա	բ	ա	հ	ի	ւ	ա	բ		ա	ւ

ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄՍ 238)

2	1	8	7	4	3	5	9	6
4	6	9	5	1	8	3	2	7
3	7	5	2	9	6	4	8	1
6	8	3	1	7	9	2	4	5
9	5	1	6	2	4	7	3	8
7	2	4	8	3	5	6	1	9
1	3	7	9	6	2	8	5	4
5	9	2	4	8	7	1	6	3
8	4	6	3	5	1	9	7	2

ՊԱՅՈՒՄԾ ԲԱՌ (ՄՊ 9)

Պահուած բառը՝ «Ոսկի Աքաղաղ»

ԻՆՉ ԿՐՄԵՆ ԱՍՏՂԵՐԸ

ԽՈՅ
Չոյգերու միջեւ անկարելիոր ու պզտիկ մանրամասնություններ մեծ չափերով պիտի դիտուին, եւ խընդիրներ պիտի ստեղծուին:

ՅՈՒԼ
Քունի պակասը ժխտական ձեւով պիտի ազդէ ձեր աշխատանքին վրայ: Ձեւերը գտեք լաւ քննալու համար:

ԵՐԿՈՒՐԵԱԿ
Սիրոյ մարզին մէջ նոր նախաձեռնություններու պէտք է սկսիք: Ձեզի կը մնայ կարգադրություններ ընել:

ԽԵՅՁԵՏԻՆ
Թոյլ մի՛ տաք, որ ընտանիքին կեանքը հանգիստ պահելէ ետք խանգարուի: Յետոյ կրնաք զոջալ:

ԱՌԻԾ
Ձեր թռնիկները կամ գաւակները կրնան ձեր օգնութեան պէտքը զգալ՝ դասի, նուագարանի կամ մարզանքի փորձերու համար:

ԿՈՅՍ
Ուշադրութիւն, նիւթական ներդրութեան մէջ էք: Մինչեւ ամսուան վերջը խնայողութիւն ըրեք եւ ուշադրութեամբ ծախսեցեք:

ԿԵՒՈՔ
Ընդունեցեք, որ ամէն ինչ չէք կրնար ընել: Ձեր շուրջիններուն ուրախութիւնը վստահաբար ձեզ մէկախեալ է:

ԿԱՐԻՃ
Ազատ ժամեր կը պակսին կատարելու համար այն, ինչ որ կը փափաքիք: Պէտք է կատարեք ընտրություն, եթէ նոյնիսկ անիկա հակառակ է ձեր կամքին:

ԱՐԵՂԱՒՈՐ
Դժուար հարցի մը դիմաց կը գտնուիք: Դիւրութեամբ ընդունեցեք հարցերը:

ԱՅՏԵՂԶԻՐ
Ձեր հոգերով շատ տարուած էք: Ձեր շրջապատը սովորաբար հասկըցողներ են: Չանոնք մտիկ ըրեք:

ՋՐՈՍ
Չանագան տեղեր պիտի այցելէք աճապարանքով եւ ամէն կողմ պատմելիք ունիք: Գիտցեք ուրիշները մտիկ ընել:

ՁՈՒԿ
Մի՛ վստահիք ձեր չունեցած դրամին: Աւելորդ ծախսեր է գգուշացէք: Ձեր ոտքերը երկարեցեք ձեր վերմակին չափով:



Շապէլ Սոսորեան

ԿՆՈՋԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԴԱՅ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

«Կինն աշխարհի չէ եկած մինակ հաճելի ըլլալու համար: Կինը եկած է իր խելքը, մտային, բարոյական եւ ֆիզիքական յատկությունները զարգացնելու համար: Ինքզինքն յարգող բոլոր կիներուն խտեալը միայն հաճելի ըլլալը պէտք չէ ըլլայ, այլ երկրիս վրայ գործօն բարերար տարր մը դառնալը»: Չապէլ Եսայեան

«Ֆեմինիզմ» բառը առաջին անգամ գործածուած է ֆրանսացի փիլիսոփա Շառլ ֆուրիէի կողմէն, 1837-ին: Իսկ «ֆեմինիզմ» եւ «ֆեմինիստ» բառերը առաջին անգամ կիրառուած են ֆրանսայի եւ Նետրլանտի մէջ 1872-ին, Մեծ Բրիտանիոյ մէջ՝ 1890-ականներուն, իսկ ԱՄՆ-ի մէջ՝ 1910-ին:

«Օքսֆորտի Անգլերէն Բառարան»-ին մէջ «ֆեմինիստ» բառը առաջին անգամ կիրարկուած է 1852-ին, իսկ «ֆեմինիզմը»՝ 1895-ին:

Ֆեմինիզմը քաղաքական, ընկերային շարժումներու եւ գաղափարախօսութիւններու ամբողջութիւն է, որ ունի մէկ ընդհանուր նպատակ՝ 2 սեռերու համար սահմանել, զարգացնել եւ հասնիլ հաւասար քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, անձնական եւ ընկերային իրաւունքներ: Ֆեմինիստական շարժումին կարելոր նպատակներէն է կանանց համար կրթական եւ մասնագիտական կարելիություններու հաստատումը եւ այդ իրաւունքները հաւասարացնել տղամարդոց իրաւունքներուն:

Ֆեմինիստական շարժումին արշաւներու հիմնական պայքարը կանանց իրաւունքներու համար է: Անոնք կը պայքարին կանանց ընտրական, աշխատելու իրաւունքներու, աշխատավայրէն ներս հաւասար իրաւունքներու եւ հաւասարաչափ վարձատրութեան, սեփականութիւն ունենալու, կրթութիւն ստանալու, պայմանագիրներ կնքելու համար:

Ֆեմինիզմի առաջին ալիքը բռնկած էր 19-րդ դարուն եւ շարունակուած է մինչեւ 20-րդ դարու սկիզբը: Ան կը վերաբերի կանանց ընտրական իրաւունքին, աշխատանքային պայմաններուն եւ կրթութեան իրաւունքին: Հայաստանի պատմութեան մէջ փաստացի ֆեմինիստական շարժում չէր կազմակերպուած: Հակառակ անոր, որ գոյութիւն ունէին անհատներ, որոնք տարբեր ժամանակաշրջաններուն կը բարձրաձայնէին կանանց հարցերը:

20-րդ դարու սկիզբը Հայ ազգային վերածընունդը յատուկ կերպով շեշտեց կանանց՝ ազգային պատասխանատուութեան վրայ՝ ոչ միայն որպէս մայրեր ու դաստիարակներ, այլ նաեւ որպէս օգնող աշխատողներ, ֆինանսապէս աջակիցներ ու աշխույժ գործիչներ: Հայաստանի առաջին Հանրապետութիւնը ընտրական իրաւունք ընձեռեց կիներուն, հայ կանայք ունէին ոչ միայն ընտրելու, այլ նաեւ ընտրուելու իրաւունք: 1919-ին Հայաստանի առաջին Հանրապետութեան խորհրդարանի 80 պատգամաւորներէն երեքը կիներ էին: Աշխարհի մէջ առաջին կին հիւպատոսը Տիանա Աբգարն էր, որ Հայաստանի Հանրապետութեան դիւանագիտական ներկայացուցիչն էր Ծայրագոյն Արեւելքի՝ Ճափոնի մէջ:

Այդ շրջանի հայ ֆեմինիստներէն էին Էլպիս Կեսարացեան, որ ծնած է 1830-ին Իսթանպուլ: Կը համարուի Թուրքիոյ առաջին կին լրագրողը: 1862-1863 թուականներուն հրատարակեց առաջին հայերէն կնոջական պարբերականը՝ «Կիթառ»ը: Սեռերու անհաւասարութեան պատճառ-

ները վերլուծող ու հաւաքականութեան զարգացման համար կիներու ազատութեան անհրաժեշտութիւնը մատնանշող առաջին կին գրողն է:

Սրբուհի Տիւսաբ, որ ծնած է 1841-ին Իսթանպուլ: Քննադատած է հասարակութիւնը՝ կիներու նկատմամբ գործարարած ճնշումները: Պայքարեցաւ կիներու արիւստի ուսուցման համար: Գրող էր հասարակական գործիչ Սրբուհի Տիւսաբ ջերմօրէն պաշտպանած է կիներու ուսանելու իրաւունքը: 1880-1881-ին հրատարակած երեք յօդուածներով վերլուծած է կիներու ազատութեան հարցը:

Չապէլ Եսայեան առաջին Հայ կինը եղաւ, որ յաճախած է Փարիզի «Սորպոն» համալսարանը 1895-ին: Հայ գրականութեան պատմութեան մէջ կը յիշուի որպէս խաղաղասեր եւ հակազինուորապաշտ կին գրող: Ան իր ուսումնասիրություններուն մէջ կինը դիտած է դասակարգային եւ հաւաքական սեռային տեսանկիւն: 1909-ին Ատանայի կոտորածներուն հետեւանքները ուսումնասիրելու համար ճամբորդած է դէպի Կիլիկիա:

Սիպիլ (Չապէլ Ասատուր), որ ծնած է 1863-ին Իսթանպուլ: Կնոջ իրաւունքներու պաշտպան եւ իգական սեռի ուսման նուիրեալ ուխտաւոր մը եղած է: Չբաղած է ուսուցչութեամբ:

Հայկանոյշ Մարք, որ ծնած է 1882-ին Իսթանպուլ: Կնոջական թերթի հրատարակող առաջին կին գրողը եղաւ: Հրատարակած է «Ծաղիկ», «Արշալոյս» եւ «Արձագանգ» թերթերը:

Պոլսահայ պատմաբան, Մասաչուսեթս Համալսարանի գիտաշխատող Լեռնա Էքմեքչիօղլու վերջերս արխիւայնացուցած է Պոլսոյ մէջ սկիզբ առած հայկական ֆեմինիզմի պատմութիւնն ու ու պայքարը՝ 1860-ականներու սկիզբէն մինչեւ 1960-ականները՝ Պէրիօթի մէջ հրապարակուող «Երիտասարդ հայուհի» ամսագիրի փակումը եւ շարժումին հետ առնչուող գիրքերն ու ստեղծագործությունները:

Լեռնա Էքմեքչիօղլու ուսումնասիրած է 1919թ.՝ Օսմանեան կայսրութեան պարտութենէն ու Դաշնակիցներու կողմէն Կ. Պոլսոյ շրջափակումէն ետք, Հայկանոյշ Մարքի հրատարակած «Հայ Կին» պարբերաթերթը, որուն Էջերուն մէջ կանանց մտահոգություններն ու ֆեմինիզմը հաւասար սիւնակներ կը գբաղեցնէին, իսկ ամսագիրը կանանց կոչ կ'ուղղէր մասնակից դառնալու ինչպէս ազգային գարթօնքին, այնպէս ալ կանանց հարցերուն:

Միատեղ կը ներկայացնէին թէ՛ լուրեր մուսուլմանական հարեմներու մէջ փակուած որբերու, կանանց ու երեխաներու մասին, թէ՛ տեղեկութիւն կանանց իրաւունքներու առնչուած միջազգային համաժողովներուն մասին, թէ՛ տարբեր մշակոյթներու մէջ ֆեմինիզմի պատմութիւնը, թէ՛ յայտնի ֆեմինիստներու կեանքն ու Արեւմտեան ֆեմինիստներու գործունեութիւնը, եւ թէ կը քննարկուէին ֆեմինիստական հակաասական հարցերու շուրջ, ինչպէս՝ կանանց վարձու

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԱՅԵՐԷՆ...

Սկիզբ՝ էջ 7

Թերցումը նույն ճակատագիրը կը հետապնդեն: Երբ մէկը իր կարողացածը չէ հասկցած, ու անբնական, անտրամաբանական մեղեդայնութիւն կը դնէ ձայնին մէջ, սխալ առողջապահութեամբ կը կարգայ, ձայնային մանկական ելեւէջումներ ու կլկլացումներ կը կատարէ հասուն պատմութեամբ մը կամ քերթուած մը կարողացած ատեն, կը կարծէ՞ք որ որքէն դրական արդիւնքի կրնայ հասնիլ կատարուած աշխատանքը:

Հոս «խնամք» բառը սխալ է հարկաւ: Լեզուին «խաչելութիւնը» կը կազմակերպեն այս փորձերը: Որքան ոչ-արմատական ըլլան այն յայտարարուած ձեռնարկները, այնքան աւելի պիտի ուշանայ, պիտի յետաձգուի, մակերեսայնայնացի լեզուին համար թափուած «ճիգին» արդիւնքը: Իսկ սխալը գիտակցաբար որդեգրելն ու գնահատելը արդէն հակաճիգ մըն է:

Կայ տարածուած կարծիք մը, որուն համաձայն, համացանցը հասարակ խժժեմակայր է՝ աժեմին-չաժեմին կողմէ դիրաւ հասանելի ըլլալուն համար: Ասիկա անպատասխանատու մօտեցումներու համար ի գօրու է: Հո-ը նաեւ այս ըմբռնումին դէմ կ'աշխատի իր գոյութեամբ:

2. Պ. - Շնորհակալութիւն Ձեր սպառնիչ պատասխաններուն համար:

(շար. 2 եւ վերջ)

ԴՈՎՏ. ՆՈՐԱ...

Սկիզբ՝ էջ 6

գաւառներ:

« Գ. »- Վերջերս, որպէս Սուրիա-Հայաստան խորհրդարանական յանձնախումբի նախագահ, մասնակցեցաք Սոչիի միջսուրիական ազգ. երկխօսութեան ժողովին եւ մաս կազմեցիք ժողովին կողմէ ընտրուած Սուրիոյ Սահմանադրութեան Վերանայման Յանձնաժողովին: 150 սուրիացիներէ բաղկացած այս յանձնաժողովը աշխատանքային ինչպիսի՞ մեքանիզմով պիտի գործէ եւ ի՞նչ պիտի ըլլայ անոր վըստահուած աշխատանքը իր ամբողջութեան մէջ:

Ն. Ա. - Սոչիի ժողովի մասնակիցները որոշեցին յատուկ յանձնաժողով կազմել «Սահմանադրութեան քննարկման յանձնաժողով» անուան տակ, որ կազմուած է 150 անդամներէ: 100 պետական-կառավարական անդամ եւ 50 ընդդիմադիր անդամ: Յանձնաժողովի առաքելութիւնն է քննարկել 2012 թուականէն գործող սահմանադրութիւնը, պայմանով որ աշխատանքը կատարուի Սուրիոյ մէջ եւ սուրիացիներուն կողմէ:

« Գ. »- Կը շնորհաւորենք ձեզ դուրս. Նորա Արիսեան Կանանց Միջազգային Օրուան առիթով, ինչպէս նաեւ ոյժ եւ կորով կը մաղթենք շարունակելու ձեր այս վսեմ առաքելութիւնը:

ՎԵՐՅՈՒՇ...

Սկիզբ՝ էջ 8

Կը փորձեմք նեղ արահետէ մը վեր բարձրանալ, հրազեններու ձայներ մեզ դիմաւորեցին. սահմանազուխ էր եւ այդ տարիներուն մաքսանենքեր կ'երթեւեկէին Թուրքիա-Սուրիա սահմանին վրայ: Սուրիոյ սահմանին գտնուող պահակներն ու ոստիկաններն էին, որոնք զգուշացման համար կրակած էին: Մեր պատասխանատուները բարձրաձայն բացատրեցին, որ սկաուտներ ենք եւ պիտի շարունակենք մեր ճամբան: Պահակները սիրալիք վերաբերմունք ցուցաբերեցին: Առատ ջուր տրամադրեցին, լեցուցիք մեր դատարկ ջրամանները: Խուժքը հանգիստի պէտք ունէր: Ծովուն վրայ մեր ապրած վախը եւ կրակոցը մեզ բաւական ցնցած էին: Պահականոցէն քիչ մը անդին Սօսիի հսկայ ծառ մը կար, որուն շուրջ բոլորուած պիտի հանգստանայինք եւ կատարելիք ընթացքը՝ ինչ որ մնացած էր կէսօրուան ճաշէն եւ առաւօտեան նախաճաշէն: Օրը տարածամած էր. այլեւս մոռնալու էինք նախօրոք ճրջողած ժամանակացոյցը: Ժամը 8:00-ին պէտք է բանակավայր ըլլայինք, որ անկարելի էր: Ժամը վեցը կ'անցնէր արդէն:

Ընթացիկը, բաւական կազդուրուեցանք: Մոռցած էինք ծովուն վտանգն ալ, հրազենի ձայներն ալ: Համոզուած էինք, որ մէկ ժամ ուշացումով, ժամը 9:00-ին, բանակավայր կը հասնինք:

Խուժքը ընթացք առաւ, սակայն այս անգամ անընդհատ վերելք էր ճամբան, ճիշդ հակառակը առաւօտեան վայրէջքին: Սկաուտական համաչափ քալուածքը տեղի տուած էր անկանոն ընթացքին: Ասիկա բնական է. առաւօտ կանուխ արթննալ, երկար ճամբայ կտրել, ժամեր ամբողջ լողալ, ծանր պահեր ապրիլ եւ այս բոլորէն վերջ՝ շուրջ 10 ք.մ. ծովուն մակերեսէն բարձրանալ ու իր հարիւր մէթը բարձրութիւն, քարքարոտ ու մութ ճամբաներով, որքան ալ որ կորովի եւ չարքաշ ըլլայինք, պիտի յոգնէինք: Սկաններու ոյժը պիտի սպառէր, սակայն կար ոգին. ՀԱՄԱ-ական սկաուտին անկուտում կամքը, յարգաւարելու բոլոր դժուարութիւնները: Է՞ր որ սկաուտական քայլերը ինչեցնելով միշտ ընթացած ենք անվարան:

«ՀԱՄԱ յոյսի սերունդ
Չունինք դադար չունինք նահանջ

Դեպի լեռներ լուսածնունդ
Մենք յարթաքայլ կ'երթանք յառաջ»:

(շարունակելի)

ԿՆՈՋԱԿԱՆ...

Սկիզբ՝ էջ 13

աշխատանքի իրաւունքը կամ նոյնիսկ երկու սեռերու նախամուսնական սեռական կեանքի սահմանափակ ազատութիւնը:

1 Նոյեմբեր 1919-ին, «Հայ Կին» պարբերականի առաջին հրատարակութիւնը սկսաւ հաստատելով, որ Առաջին Համաշխարհային պատերազմը՝ ի հեճուկս ողբերգութեան, «հազուագիւտ բարի» սերմեր տուած էր:

«Այս չորս դժոխային տարիների ընթացքում մենք՝ յատկապէս հայ կանայք, ցոյց ենք տուել, որ բացի տնային գործերից ու երեխաների խնամքից, մենք կարող ենք ամեն տեսակ դժուարութիւններ կրել: Մեզ կարող են վստահել նաեւ աշխատանք եւ առեւտուր, եւ մենք ապացուցել ենք նրանց, ովքեր մեր դէմ են խօսացել, որ աւելի լաւ է իրենց բերանները փակ պահել»:

Եթէ հաշուի առնենք, թէ ինչի ենք հասել Մեծ պատերազմի ժամանակ, ինչպէս ենք ներգրաւուել յանուն մեր հայրերի, եղբայրների ու զաւակների, եւ այն, ինչին մենք հասել ենք պատերազմից յետոյ. ինչպէս ենք գրկել մեր որբերին, ինչպէս ենք լացել նրանց հետ միասին, եւ թէ ինչպիսի լըջութեամբ ենք վերաբերուել մեր պարտականութիւններին, ապա կարող ենք ասել, որ մեր ճակատագիրը անկասկած փոփոխուելու է...

Մենք կը ստանձնենք մեր պարտականութիւնները, կը գրենք մեր իրաւունքներն ու կը ձեւաւորենք մեր դերը: Մեր ֆեմինիստական բնագիւղները չեն խոչընդոտի մեր տնային գործերին: Փոխարէնը, մեր սեռի վերածնունդը մեզ մեր ազգի ու մեր հայրենիքի վերածնունդի բարձրակետին կը հասցնի»:

«ԳԱՆՁԱՍԱՐ...»

Սկիզբ՝ էջ 16

Կը հասկնանք, ճշմարտութիւնը կըրոնանք ընդունիլ եւ կրնանք մերժել, բայց ճշմարտութիւնը կը մնայ անփոփոխ եւ այդ իմաստով հայ մամուլը հայ մարդուն հայ իրականութիւնը ճշմարտօրէն հրամցնելու առաքելութիւնը ունի: Այս առաքելութեան մէջ երկրորդ կարեւոր խնդիրը դաստիարակչականն է, մամուլը կը դաստիարակէ, մարդը կ'առաջընդդէ անոր մէջ, լեզուամբողջութեան ճամբով, գեղեցիկին հանդէպ հետաքրքրութիւնը կը բարձրացնէ գիտակցութեան մակարդակի: Այս իմաստով, մամուլը սպասարկութեան մէջ գտնուող գիտակից անձնաւորութիւնները՝ խըմբագիրը եւ խմբագրական կազմին շուրջ համախմբուած համաստեղութիւնը կը միտին զարգացնել մարդը, բարձրացնել անոր գիտակցական մակարդակը: Երրորդը, որ յաճախ խօսուեցաւ, մեր բոլորին

պատասխանատուութեան հրաւիրող հարցն է՝ արեւմտահայերէնի պահպանումն ու զարգացումը: Ընդհ է որ լեզուն նահանջի մէջ է, բայց մենք ձեռնածալ եւ յուսահատ պէտք է մտնենք: Մենք ոչ մէկ նախաձեռնութեամբ պիտի դիմենք: Երբեք: Հայ մամուլը ստանձնած է մեր ժողովուրդի զաւակներուն լեզուն՝ աղարտուած լեզուն անաղարտ դարձնելու եւ լեզուի բժայկանոցի օգտագործման համարից հաւաքակալութիւնը ինքնատրբագրումի մղելու դժուար, բայց կարեւոր պատասխանատուութիւնը ու այդ ճամբուն մէջ անշեղ պէտք է ընթանայ: Այս երեք մարտահրաւերները՝ ճշմարտութեան ներկայացումը, դաստիարակութիւնը եւ արեւմտահայերէնի անաղարտ պահպանման ճիգերը «Գանձասար»ին մէջ կ'արտացոլան, կ'արտացոլան յատկապէս այս պարագային Բացառիկին մէջ: Այսօր «Գանձասար»ը սուրիահայ մամուլին մէջ առանձին է, սուրիահայ յոյութեան հիմնական ձայնն է: «Գանձասար Բացառիկ»ի հրատարակութիւնը ինքնին բացառիկ երեւոյթ մըն է. բացառիկ է այն իմաստով, որ քաջութիւն ունի հաւաքական ուժակալութեամբ հանդէպ գալու: Այս առիթով կը շնորհաւորեմ բոլոր գրիչները, որոնք մասնակցած են այս հատորին եւ կը մաղթեմ, բոլոր անոնց, որոնք կարողութիւն ունին գրելու, չզլանան իրենց յօդուածները տրամադրելու «Գանձասար»ին»:

Այս առիթով Սրբազան Հայրը յայտարարեց, թէ մի ոմն «Գանձասար Բացառիկ»ի հրատարակութեան առիթով, «Գանձասար»ին կը նուիրէ 500.000 ս.ո.:

Խմբագիրը խօսք առնելով յատուկ շնորհակալութիւն յայտնեց Սրբազան Հօր, իր հայրական քաջալերանքին եւ «Գանձասար»ի ողջ ընտանիքին մշտապէս զօրավիգ կանգնելուն ու զանազան առիթներով թերթին առաքելութիւնը շեշտադրելուն համար՝ դիտել տալով, որ նման պահեր յաւելելով պատասխանատուութեան կը իրաւիքն ողջ խմբագրակազմը:

Շնորհանդէսին առիթով «Գանձասար»ին շնորհաւորագրեր ուղղած էին ՍՕԽ-ի Շրջ. Վարչութիւնը, ՀԱՄԱ-ի Շրջ. Վարչութիւնը, ՀԱՄԱ-ի Սկաուտ Խորհուրդը, Համագալիսի Սուրիոյ Շրջանային վարչութիւնը, Տպարան «Արեւելք»ի տնօրէնութիւնն ու Տեր եւ Տիկ. բժիշկ Ղազար Պօղոս:

Աւարտին տեղի ունեցաւ համեստ հիւրասիրութիւն մը եւ ներկաները զրոյցելու առիթ ունեցան:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Վարդապետեան ընտանիքը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, նուիրատուութեամբ կամ հեռաձայնով մասնակից դարձան իրենց հարազատին՝

ՀԱՆԳՈՒՅԵԱԼ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆԻ

մահուան սուգին:

Հանգուցեալի քառասունից հոգեհանգստեան պաշտօնը պիտի կատարուի Կիրակի, 18 Մարտ 2018-ին, յաւարտ Ս. եւ Ամմահ Պատարագի, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի եկեղեցոյ մէջ, Նոր Գիւղ - Հայկա:

Յետ հոգեհանգստեան արարողութեան ցաւակցութիւնները պիտի ընդունուին եկեղեցոյ ներքնաարահէն ներս:



Ռաֆֆի Միլախեան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՖԻՏԵ-ի Դասակարգումով Լեւոն Արոնեան Կրկին 5-րդն Է

Կրոսմայսթըր Լեւոն Արոնեան ՖԻՏԵ-ի Մարտի 1-ին հրապարակած վարկանիշային աղիւսակին մէջ, կրկին 5-րդ տեղը գրաւեց: Արոնեանի ընթացիկ վարկանիշը, 2794 կետ է: Հարիւր լաւագոյններուն մէջ Հայաստանի ներկայացուցիչներէն մաս կազմեցին Գաբրիէլ Սարգսեան (66-րդ, 2677), Վլատիմիր Յակոբեան (77-րդ, 2667) եւ Հրանդ Մելքումեան (81-րդ, 2664): Լաւագոյն եռեակին մաս կազմեցին Մագնուս Կարլսէն (Նորվեգիա, 2843), Շահրիար Մամետեարով (Ատրաբեյճան, 2809), Վլատիմիր Կրամնիկ (ՌԴ, 2800): Կասանց վարկանիշային աղիւսակին մէջ Էլինա Դանիելեան գրաւեց 54-րդ տեղը (2413), իսկ Լիլիթ Մկրտչեան՝ 63-րդ (2403):



ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Ծանօթացում Ռուսիա 2018-ի Մասնակից Հաւաքականներու Պատմականին

«ԹԻՒ - 13»

Բերու

Բերուի ֆուտբոլի պատմութիւնը ծնունդ առաւ 1922-ին: Այս հինգերորդ անգամն է, որ ան մաս պիտի կազմէ միջազգային ֆուտբոլի մրցումներուն նախապէս մաս կազմած է 1930 - 1970 - 1978 - 1982 տարիներուն:



1930-ին ան յաջողեցաւ իր տեղը գրաւել առաջին համաշխարհային ֆուտբոլի մրցումներուն եւ դուրս մնաց առաջին հանգրուանէն: Քուփա Ամերիկայի մրցումներուն Բերու 29 անգամ մասնակցեցաւ: Հաւաքականը երկու առիթներով տիրացաւ ախոյեանութեան՝ 1939-ին

եւ 1975-ին: Բարձրագոյն յաղթանակով ան պարտութեան մատնեց Եքուատորը՝ 9 - 1 արդիւնքով, իսկ մեծագոյն պարտութիւնը կրեց Պրագիլէն՝ 7 - 0 հաշիւով: Հաւաքականին պաշտօնական տարազին գոյնը ճերմակն է, իսկ երկրորդական տարազինը՝ կարմիր: Հաւաքականի մարզիչն է արժանթինցի Ռիքարտո Ճարիքան:

Իտալիոյ Ֆուտբոլի Ազգային Խումբը Նոր Մարզիչ պիտի Ունենայ

Անցեալ շաբթուան ընթացքին, իտալական մամուլը յայտնեց, որ Իտալիոյ ֆուտբոլի Դաշնակցութեան մօտ կան երեք թեկնածուներու անուններ, որոնցմէ մէկը պիտի նշանակուի ֆուտբոլի ազգային խումբի մարզիչ: Փոխանցուած անուններն են՝ Անթոնիօ Զոնթէ, Ռոպերթօ Մանչինի եւ Լուիճի Տի Պիաճիօ: Աւելցնենք, որ Իտալիոյ հաւաքականը համաշխարհային ֆուտբոլի մրցումներուն մասնակցութեան առիթ չունենալուն պատճառով, Նոյեմբեր 2017-ին ճիւղամիտեմօ Վենթուրայի հեռացաւ իր պաշտօնէն, որմէ ետք, ժամանակաւոր մարզիչի պաշտօնը վստահուեցաւ Իտալիոյ երիտասարդական ֆուտբոլի ազգային խումբի մարզիչ Լուիճի Տի Պիաճիոյի:



«ՏԱՐՈՆԻ ԱՐԾԻՒ»Ը ԳԱՄԻՇԼԻԻ ՄԷՋ

(Գ. տարի, թիւ 47)

Հոկտեմբերի սկիզբը տօնական օր մը եղաւ Գամիշլիի հայութեան համար: Տարօնի գոյգ միութեանց (Հալէպ եւ Գամիշլի) ֆուտբոլի խումբերուն հասնող մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց տեղւոյն հայ եւ օտար շրջանակներու մէջ:

Հոկտեմբեր 2-ի յետմիջօրէին Գամիշլիի ժողովուրդը խումբերամ դաշտ խուժեց, չգրկուելու համար ֆուտբոլի շատ հետաքրքրական խաղէն, որուն կը սպասէր շաբաթներ առաջ:

Վերջապէս հասած էր ժամը: Խումբերը դաշտին վրայ կ'ընէին իրենց ցուցադրութիւնները, մինչեւ Քաղաքապետին գալը: Իրաւարարը Հալէպի նախկին ֆուտբոլիստ (ՍԺՍ խումբէն) Պրն. Ճորճ Հասքուրն էր, որ ձեռնհասօրէն վարեց խաղը:

Կողմերը բացառիկ խաղարկութիւն մը կը սկսէին ցոյց տալ շատ լաւ կազմակերպուած յարձակումներով: Գամիշլիցիք, իրենց թարմ տղաքը գործի լծելով վտանգաւոր իջուածքներ կ'ունենան եւ սքորը կը բանան ճիշդ ութերորդ վայրկեանին՝ իրենց այլ բացին միջոցաւ, որ գնդակը աննշուով մինչեւ փոքր քառէն կ'իջնէ եւ 3 մետր հեռաւորութենէն կը նշանակէ իր խումբին առաջին եւ վերջին կետը, գնդակը անցնելով Հալէպի բերդապահին սրունքներուն մէջէն: Խաղը կը վերսկսի, Գամիշլիի խումբը կը փորձէ դարձեալ աքցանի մէջ աննշու Հալէպի բերդը, բայց ապարդիւն: Հալէպի յետսապահ գիծը ոչ միայն սթափած է, այլեւ հակայարձակողականի անցած: Հալէպցիները, գտած ըլլալով իրենց պաղարհուսութիւնը, խաղի 20-րդ վայրկեանին կը սկսին նեղել Գամիշլի բերդը: Նեղ կացութեան մատնուած Գամիշլիցիք հազիւ կը յաջողին հեռացնել գնդակը, բայց հիւրերուն յամառ կամքն ու արագ փասարկութիւնը ի վերջոյ շփոթեցուց տեղացիներու յետսապահ գիծը, եւ ահա յանկարծ ձախ-մէջ՝ Բաբգէն հիւսնալի կերպով կ'օգտագործէ առիթը եւ անայլայլ կէտի կը վերածէ չսպասուած շանտէլ-վրէմը, որ կամար կազմելով կ'իջնէ տեղացիներուն բերդին անկիւնը:

Խաղը կը շարունակուի փոխադարձ յարձակումներով՝ մինչեւ կիսախաղ, որ կ'աւարտի 1-1 հաւասար արդիւնքով:

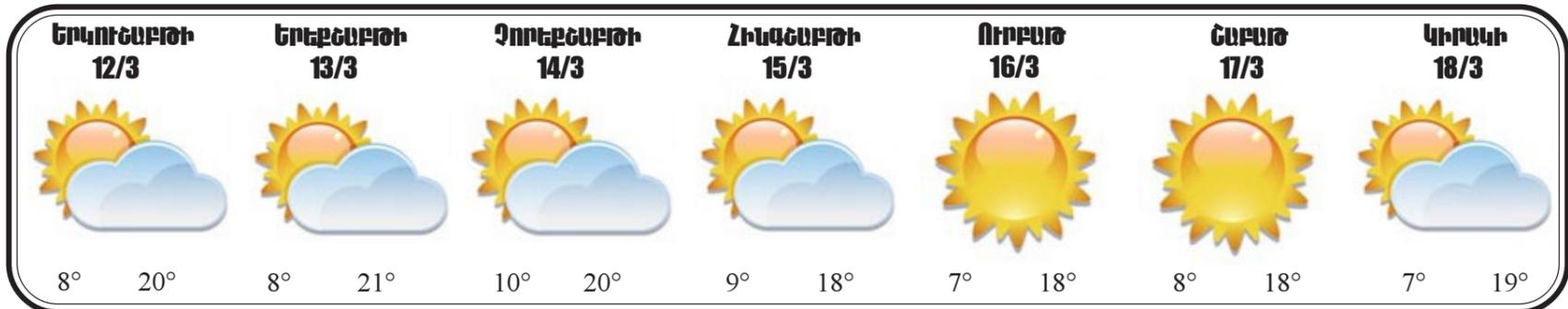
Բ. կիսախաղը կը վերսկսի հիւրերուն աւելի արագ եւ վճռական յարձակողականով: Ժանօ Մկրտիչեանի ստեղծած քումպիւնները մատ խաճնելով կու տան տեղացիներուն եւ իսկապէս, յիշեալ խաղացողը արժեցուց իր մէկ տրիպլիսկը՝ նշանակելով անակնկալ կետ մը: Արդիւնք՝ 2-1, ի նպաստ Հալէպի:

Գնդակը Գամիշլիին է, որ ամէն ճիգ ի գործ կը դնէ հաւասարելու համար, բայց ի գուր, որովհետեւ իր խաղացողները յոգնած վիճակ մը ունին այլեւ, փոխանցումները ճշգրիտ չեն. հետեւաբար դժուար թէ կարողանային արդիւնքի յանգիլ: Մանաւանդ որ հիւրերուն յետսապահ գիծը կարծես Նոր խաղի իջած՝ ի դերու կը հանէ տեղացիներուն բոլոր յարձակումները, միաժամանակ գեղեցիկ փոխանցումներ ընելով առջեւի գծին:

Ու պատահեցաւ անխուսափելի, աջ-մէջ՝ Սարգիս թէւէ չափազանց յոգնած, այսուհանդերձ չփախցուց առիթը նշանակելու իր խումբին վերջին կետը, սքորը բարձրացնելով 3-1-ի, ի նպաստ Հալէպի Տարօնին:

Խաղը վերջացած է: Յաղթող խումբը որոտընդոստ ծափահարութեանց ընդմէջէն կ'ուղղուի դէպի քաղաքապետը եւ կը ստանայ տեղւոյն քաղաքապետարանին կողմէ տրամադրուած բաժակը, իսկ մարզասէր հասարակութիւնը վայելքի գեղեցիկ պահեր ապրելէ վերջ դաշտէն կը մեկնի գոհ տպաւորութեամբ:

Լեւոն Սարգիսեան



Հովանավորությամբ Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տեր. Շահան Սրբ. Արք. Սարգիսեանի, կազմակերպութեամբ «Գանձասար»ի Վարչութեան եւ Խմբագրութեան, Շաբաթ, 3 Մարտ 2018-ին, Արամ Մանուկեան Ժողովրդային Տան «Անի» սրահէն ներս «Գանձասար Բացառիկ-2018»ի շնորհանդէսին համախմբուած էին Հայկաի համայնքապետները, ՀՀ Հայկաի Գլխաւոր Հիւպատոսը, Ազգ. Իշխանութեան եւ միութիւններու ներկայացուցիչները, գրողներ, «Գանձասար»ի աշխատակիցներ, խմբագրական կազմի անդամներն ու թերթի մնայուն ընթերցողները մտերմիկ մթնոլորտի մէջ:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ հանդիսավար Մարէն Պապեան, որ բարի գալուստ մաղթելով ներկանե-



րուն ըսաւ. «5 տարուան դաժան պատերազմին պարտադրած պայմանները յաղթահարելով, ահաւասիկ «Գանձասար Բացառիկ-2018»ը լոյս աշխարհ կու գայ՝ ընթերցողին հրաճանքով սուրիահայրութեան վեր-



ջին տարիներու մաքառումները արտացոլող վաւերագրական նիւթեր, ինչպէս նաեւ զանազան գրողներու հրապարակագրական, գրական, գեղարուեստական պատառիկները համադրող փունջ մը»:

Ձեռնարկը սկսաւ ջերմութիւն պարգեւող գուսանական երգով մը: Արդարեւ, Սայաթ Նովայի «Զանի Վուր Ճան Իմ» երգը թաւային իր ձայնով կատարեց Համագայինի «Բարսեղ Կանաչեան» երաժշտանոցի շրջանաւարտ Մարիա Չիչեան:

«Գանձասար Բացառիկ-2018»ը ներկայացուց Ազգային Առաջնորդարանի դիւանապետ, ազգային գործիչ Գրիգոր Տունկեան: Բացառիկի 214 էջերուն եւ 40 գրողներուն համառօտ ներկայացումէն առաջ, Տունկեան անդրադարձաւ 5 տարի բացակայութենէ ետք «Գանձասարի Բացառիկ»ի վերահրատարակութեան կարեւորութեան՝ ըսելով. «Ամիսներ առաջ երբ «Գանձասար»ի սիրելի խմբագիրը կը խօսէր «Գանձասար Բացառիկ» հրատարակելու մասին, հպարտութեամբ լեցուցայ, որովհետեւ տարիներու բացէ մը ետք, «Գանձա-

«Գանձասար Բացառիկ-2018»ի Շնորհանդէս Ի Մի Բերս «Գանձասար»ի ԱՆՍԵՆՍԻՎՆԵՐՆԵՐՆԵՐՆԵՐՆԵՐԸ ՈՒ ԸՆԹԵՐԾՈՂՈՒՆԵՐԸ

սար»ի բացառիկը կրկին մեզի պիտի ներկայանար աշխոյժ գրողներու գեղեցիկ փունջով մը: Այս իսկ պատճառով, չկրցայ մերժել «Գանձասար-Բացառիկ»ը ներկայացնելու խմբագիրին առաջարկը, եւ վստահելով թերթի կամեցողութեան պիտի փորձեմ ներկայացնել այն ինչ որ տեսայ այս հատորին մէջ:



«Գանձասար Բացառիկ»ին նուիրուած այս իւրայատուկ հանդիպումը, ես կը կարծեմ, իր անուանումին մէջ շնորհանդէսի համընկնող տարբերակ է՝ սակայն ոչ ամբողջական: Ընդհանրապէս գրական երկի մը կամ գրողի մը ծանօթացումին յատուկ ստեղծագործական երկի գնահատումին համար անհղութիւն դարձած շնորհանդէսին չափանիշերը «Գանձասար Բացառիկ»ին հետ չեն համընկնիր, թէ որպէս ձեւ եւ թէ որպէս խորք, որովհետեւ հոս ոչ թէ մենագրութեան մը հետ գործ ունիք, այլ ինչպէս քիչ առաջ բացման խօսքով ներկայացուցայ մեր առջեւ կան 40-է աւելի մենագրութիւններ, որոնք համատեղուած ծաղկեփունջի մը վերածուելով ներկայացուած են մեզի», ըսաւ Տունկեան:

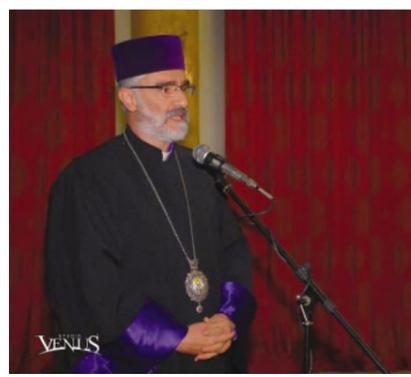
Այնուհետեւ Գրիգոր Տունկեան մէկ առ մէկ անդրադարձաւ նիւթերուն, դիտել տալով, որ այս հատորով ընթերցողը պատկերացում մը



կ'ունենայ, թէ սուրիահայրութիւնը ի՞նչ պայմաններու տակ ապրեցաւ: Նախորդ հինգ տարիներուն, ինչպիսի՞ դժուարութիւններ յաղթահարեց եւ տարբեր ոլորտներու մէջ ինչպիսի՞ աշխատանքներու ձեռնարկեց իր գոյերթը շարունակելու համար:

Տունկեան դրականօրէն գնահատեց թէ՛ սուրիահայ գրողներուն ստորագրած նիւթերը այս հատորին մէջ, թէ՛ պոլսահայ, հայրենի, սփիւռքահայ գրողներուն մասնակցութիւնը՝ դիտել տալով, որ այս բոլորին նպատակը, վերջապէս, համայն հայութիւնը մտահոգող նիւթերու արծարծումն է, եւ արեւմտահայերէնի պահպանման խթանումը: Տունկեան

առանձնապէս անդրադարձաւ Սարգիս Մահսերեճեանի գրութեան՝ յայտնելով, որ Մահսերեճեան մեծ ներդրում բերած է «Գանձասար»ի



հիմնադրութեան տարիներուն եւ որպէս խմբագիր ու գրող, թերթի հրատարակութեան իր ողջ փորձառութիւնը ի սպաս դրած է «Գանձասար»ին՝ անոր հիմնադրութեան օրերուն:

Ապա անդրադարձաւ «Գանձասար»ի կողքին՝ դիտել տալով որ ան



կը խորհրդանշէ մեր լաւատեսութիւնն ու հաւատքը թէ՛ սուրիահայ համայնքի վերականգնումին, եւ թէ 100-ամեայ անկախ մեր հայրենիքի բարգաւաճման նկատմամբ: Տունկեան լուսարձակի տակ առաւ նաեւ Բացառիկին կողքին հրատարակուած «Գանձասար»ի մանկապատանեկան յաւելումի՝ «Կլու»ի գրքոյկը՝ դիտել տալով, որ ուրախալի է անոր գունագարդ էջերուն մէջ ընթերցել Սուրիոյ գանազան շրջաններէն մասնակից փոքրիկներուն գրութիւնները, ջինջ արեւմտահայերէնով արտայայտուած անոնց հարազատ ապրումները: Ապա անդրադարձաւ հայկական հրականութեան մէջ մանկական գրականութեան կարեւորութեան: Տունկեան իր խօսքը եզրակարգելով ըսաւ. «Միտելիներ՝, այս շնորհանդէսը կ'ուզեմ անուանել շնորհաւորանք՝ մեր բոլորին ապրած իրականութիւնը, հարազատ, դաստիարակիչ եւ յառաջատեսիլ եղանակով մը խմբագրութեան կողմէ ներկայացուած տեսնելու ուրախութեամբ»:

«Գանձասար Բացառիկ-2018»ին մէջ լոյս տեսած Յուշիկ Ղազարեանի, Լեռնա Գարագիւթիքի, Խաչիկ Արսլանեանի եւ Յարվարդի բանաստեղծութիւններէն հատուածներ ընթերցեցին Զրիստ Խրոյեան եւ Լուսին Ապաճեան-Չիլմբօշեան՝ ներ-

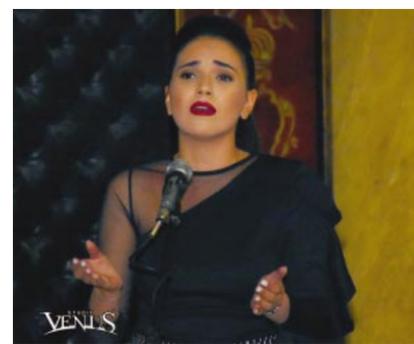
կաները հաղորդակից դարձնելով հեղինակներուն ապրումներուն եւ ստեղծագործական իւրայատկութեան:

Այնուհետեւ խօսք առաւ «Գանձասար»ի խմբագիր՝ Չարմիկ Չիլմբօշեան-Պօղիկեան, որ նախ շնորհակալութիւն յայտնեց հատորին մասնակից գրողներուն եւ բոլոր անոնց, որոնք հաւանաբար գրութեամբ մը չմասնակցեցան այս հատորին, սակայն գանազան ձեւերով իրենց աջակցութիւնը բերին ու խթան հանդիսացան խմբագրակազմի աշխատանքներուն: Պօղիկեան դիտել տուաւ, որ այս ձեռնարկի կազմակերպումին նպատակը միայն հատորը ներկայացնել, կամ աշխատանքով մը պարծենալ չէ, երբեք. այլ՝ հետաքրքրութիւն ստեղծելն ու հաւատք ընծայելն է թերթին, անոր կարեւոր դերակատարութեան, ու մանաւանդ՝ երիտասարդ գրողները աշխուժացնելն ու «Գանձասար»ին շուրջ համախմբելն է:

Յայտագրին ասարտին, Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Շահան Սրբ. Արք. Սարգիսեան խօսք առնելով ըսաւ. «Մամուլին առաջին առաքելութիւնը ճշմարտութիւնը փոխանցելն է. մենք ոչ միայն Հայկաի,



ոչ միայն հայ համայնքի, ոչ միայն Սուրիոյ ու Միջին Արեւելքի մէջ, այլ ամենուրեք, կ'ապրինք ընկերային հաւաքական այնպիսի իրավիճակի մը մէջ, ուր մամուլը իր առաքելութենէն շեղած ընթացքի մէջ է: Ծեղած է այն իմաստով, որ երբեմն սուտը,



ապատեղեկատուութիւնը իրականութեան եւ ճշմարտութեան պէս տարածել կը փորձէ, մտքերը կը պղծորէ, մարդոց կեցուածքը եւ անոնց վերաբերմունքը յաճախ հարցականի տակ կը դնէ: Այս իմաստով, ես կը հաւատամ հայ մամուլին առաքելութեան՝ ճշմարտութեան խօսքը հայ մարդուն տալու եւ հայ մարդը վերստին մկրտելու ոչ թէ եկեղեցական իմաստով, այլ գիտակցական իմաստով, ճշմարտութեան խարանուով, մարդ արարածին մտքին զարգացումով: Գանձասարի մասին հարցազուարթութեան ամեն մարդ չէ որ ճշմարտութիւնը կ'ընդունի, ճշմարտութիւնը կը լսենք, ճշմարտութիւնը